

NEMZETI

MAGAZIN

25/03

2024/25-ös évad

XII/7. szám

ÁPRILISI
ELŐADÁS-
ÉS PROGRAM-
AJÁNLÓVAL

12. MITEM

A világszínház a Nemzetiben

HOBO 80

Az alkalmazkodásképtelenség erénye

KÉT ÉLETE VOLT

110 éve született Szeleczy Zita

NYITÓKÉP

VILÁG, SZÍNHÁZ

„Sok éve figyeli már a színház az emberiség bolygónkra gyakorolt hatását, de még mindig nem tud mit kezdeni ezzel a problémával. Szorong-e a színház azon, amivé az emberi létezést a 21. század átforgalmazza?” – teszi fel a kérdést az idei Színházi világnapra írt köszöntőjében Theodorosz Terzopolosz görög rendező. *(A teljes szöveg a 16. oldalon.)*

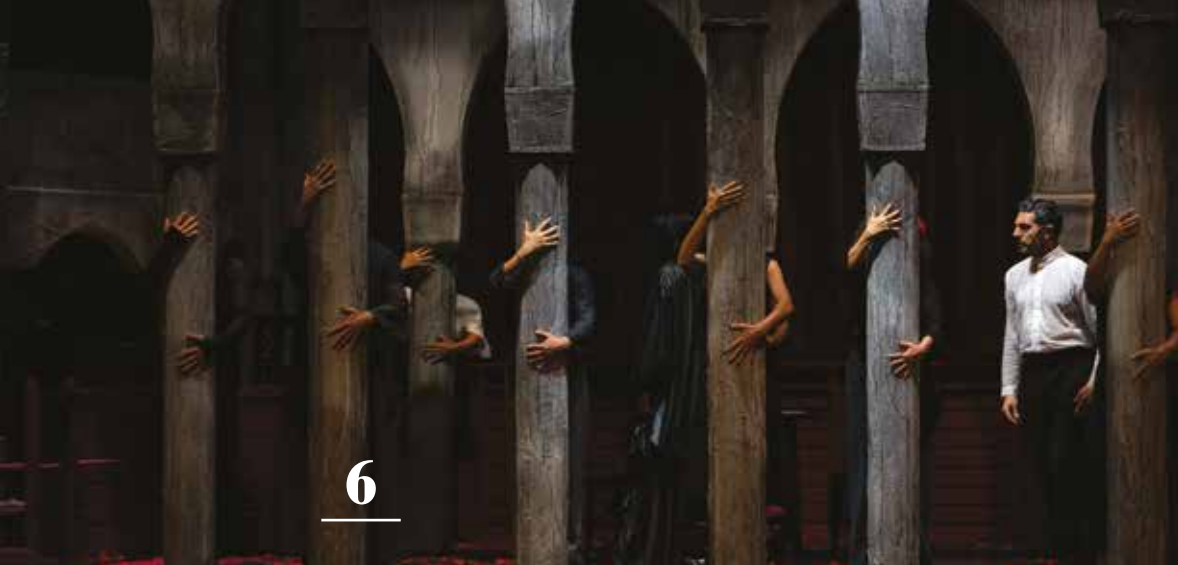
Minden előadás, amelyet ma a világban játszanak, ezekről a kétségekről szól (valójában még azok is, amelyek elkerültek a témát, azzal, hogy a „lényegről” hallgatnak). Az idei Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM kínálatát ebből a nézőpontból is vizsgálhatjuk majd. Húsz országból – kicsikből, mint Észak-Macedónia és nagyokból, mint Kína – érkeznek előadások, nagy és jelentős színházak mellett nyelvi és etnikai kisebbségeket képviselő társulatokat is láthatunk majd. Miként látják ők a világot Mexikóvárostól Párizson át Isztambulig? *(Összeállításunk a 6. oldaltól.)*

Hogyan látja a világot és benne önmagát az alkalmazkodásra „képtelen” Hobo, aki idén ünnepli 80. születésnapját? *(28. oldal.)* Érdekes képet ad a máról az is, hogy a Pajtaszínházi Szemlén évről évre fellépő falusi színjátszók miként viszonyulnak saját közösségükhöz és ezen keresztül a világhoz. *(Riport a 34. oldaltól.)* Jelenünket vajon mennyiben határozza meg a múlt? Az a múlt, amely egykor a maga feszítő kérdéseivel és kétségeivel a jelen volt. Erről szólnak színháztörténeti cikkeink a 110 éve született Szelezcky Zitáról *(38. oldal)* és az 1848-as forradalom idején a Nemzeti Színházat vezető Bajza Józsefről *(44. oldal)*.

Ha kíváncsiak, megdőlnek-e a jelen tabui, olvassák el Szécsi Noémi író és kultúrtörténész, valamint Sajgó Szabolcs jezsuita szerzetes nézőpontját a *Vér vagyok* című előadásról. *(20. oldal.)* Ha pedig a „legrégibb színház” története keltene fel az érdeklődésüket, Krill Fokin novelláját ajánljuk figyelmükbe. *(50. oldal)*

Kedves Nézőink, várjuk Önöket előadásainkon, és addig is: jó olvasást!

Mit mond a mának egy ókori görög dráma? A Színházi világnap üzenetét író Theodorosz Terzopolosz Oreszteia című előadása a Görög Nemzeti Színházból érkezik Budapestre, és látható az idei MITEM programjában. | fotó: Johanna Weber

6

28

38

6

12. MITEM

Friss párizsi premier, keleti színházak, európai nagy rendezők előadásai – gazdag műsort kínál a 12. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM. Húsz országtól érkeznek produkciók Mexikótól Ulánbátorig, Kolozsvártól Isztambulig. Kulcsár Edit-tel, a fesztivál főszerzőjével a válogatás menetéről és érdekességekről is beszélgettünk.

28

Hobo 80

„Mindig kritikus voltam minden hatalommal. Ha úgy érezném, hogy nem tartják tiszteletben a szabadságomat, nem dolgoznom tart el. Eddig is eljöttek és ma is eljönnek a fellépéseimre, ebből élek.

34

Pajtászínház

A vidéki életképektől a betyárballadán át a zenés nyugdíjasabszurdig – ez volt az idei Pajta Színházi Szemle sokszínű előadásai 2015 óta láthatók évente a Nemzeti Színházban rendezett eseményen. Az idén tízéves projektben a kezdetektől közreműködő mentorok beszélnek a „pajtáskodás” lényegéről.

38

Két élete volt

110 éve született Szeleczy Zita, a „nemzet kishúga” volt. Színészi pályájának mindössze nyolc évét töltötte Magyarországon, mégis sokan emlékeznek rá. A televíziós csatornák ma is műsorra tűzik filmjeit. A fennmaradt újságcikkek, a színházi kritikák, az előadások fotói is azt bizonyítják, korának népszerű színművésze volt.

NEMZETI magazin – a Nemzeti Színház ingyenes időszaki kiadványa • 2025. március • XII. évfolyam 7. szám |

Főszerkesztő: Kornya István • **A szerkesztő munkatársa:** Görömbölyi László • **Fotó:** Eöri Szabó Zsolt • **Korrektúra:** Lukácsy György

| **Kiadó:** Nemzeti Színház Nonprofit Zrt. • **Felelős kiadó:** Vidnyánszky Attila vezérigazgató • **Médiaajánlat:** 30/508-4711 | **Nyomdai**

előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. | **Nyomás:** HTS-ART Nyomda | **Megjelenik** 6000 példányban | **Lapzárta:** 2025. március 20.

Címlapon:
Szűcs Nelli és Herczegh Péter
az Olasz szalmakalap című előadásban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

JEGYVÁSÁRLÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: +36 1 476-6868

e-mail:

jegypenztar@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:

H–V: 10–18 óra, illetve az előadások
kezdetig.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

12. MITEM

6 Sokszínűség, útkeresés – Kulcsár Edit

12 MITEM-ajánló – Az Ég fia | Sidy Thal | Moby Dick | Cyrano

SZÍNHÁZI VILÁGNAP

16 Theodórosz Terzopulosz: Aggodalmak, szorongások, kérdések

18 PREMIER GALÉRIA • OLASZ SZALMAKALAP

NÉZŐPONTOK • VÉR VAGYOK

20 Szécsi Noémi: Töretlen tabuk

20 Sajgó Szabolcs: Színház és komfortzóna

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

22 Csíksomlyói passió | Macskajáték | István király | Mennyei szép
rózsa | Karády zárkája | Bohóc kerestetik

PORTRÉ

28 „Ezért nem kell alkalmazkodnom” – Földes László Hobo

PAJTASZÍNHÁZI SZEMLE

34 Mi az igazi népművelés, ha nem ez?

ÉVFORDULÓ

38 Két élete volt – 110 éve született Szelezky Zita

IN MEMORIAM

42 Kaszás Attila: „Boldog is vagyok”

SZÍNHÁZTÖRTÉNET

44 Hazafiúi tartozás – Bajza József és az 1848-as forradalom

SZÍNHÁZNOVELLA

50 Kirill Fokin: A legrégebbi színház

55 A NEMZETI HÍREI

56 PROGRAMAJÁNLÓ

60 ÁPRILIS MŰSOR

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

A Körhinta, A föltámadás szomorúsága
és az Egri csillagok című előadások
támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

Nemzeti
Kulturális
Alap

12. MITEM • 2025. ÁPR. 25. – MÁJ. 25.

Alessandro Barrico

VÉR NÉLKÜL

Rendező: DIANA DOBREVA

Plovdivi Dráma Színház | Bulgária

május 17. – 19. óra • Nagyszínpad

Sokszínűség, útkeresés

Kulcsár Edit Ágota, a MITEM főszervezője az idei fesztiválról és tizenkét év tapasztalatairól

Friss párizsi premier, keleti színházak, európai nagy rendezők előadásai – gazdag műsort kínál a 12. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM. Húsz országból érkeznek produkciók Mexikótól Ulánbátorig, Kolozsvártól Isztambulig. Kulcsár Edittel, a fesztivál főszervezőjével a válogatás menetéről és érdekességekről is beszélgettünk.

fotó: Alexander Thompson

A 12. MITEM ORSZÁGAI

Albánia • Belgium • Bulgária • Észak-Macedónia • Franciaország • Georgia • Görögország • Izrael • Japán • Kína • Lengyelország • Magyarország • Mexikó • Mongólia • Olaszország • Hanti-Manszijszki autonóm terület (Oroszország) • Románia • Szlovákia • Szerbia • Törökország

A 12. MITEM részletes programja és jegyinformációk:
www.mitem.hu

Nem lehet könnyű egy-egy MITEM-fesztivál műsorát összerakni. Mikor kezdték el az idei, 12. MITEM szervezését?

– A legfontosabb válasz: tizenkét évvel ezelőtt, 2014-ben, amikor az elsőt megszervezte a Nemzeti Színház. A MITEM-ek tulajdonképpen összeérnek, egymásra épülnek, folyamatosan alakulnak, erősödnek a kapcsolatok. Az idén is vannak visszatérő vendégeink, régi barátaink, mint Silviu Purcărete, Theodorosz Terzopulosz, a tavaly elhunyt Rimas Tuminasnak pedig az utolsó előadását láthatja a közönség. Nagy sikerrel debütált nálunk tavaly a bolgár Diana Dobreva, aki az idén egy plovdivi és egy szófiai előadását hozza el (*ajánlónk a 14. oldalon*). Két év után újra érkezik a párizsi Comédie-Française, amely a világ egyik legpatinásabb társulata, és ugyancsak tavalyelőtt volt először vendégünk Szerbia egyik legérdekesebb teátruma, a Jugoszláv Dráma Színház, amely újra eljön. Évről évre új országok kerülnek képbe, az idén Mongóliával és Albániával bővül a listánk, amelyen már így is 130 körüli ország szerepel.

Hogyan zajlik a válogatás? Mindegyik előadást előzetesen, élőben lát a MITEM főszervezője? Mert érkeznek ide távoli vendégek is, nemcsak a már említett Mongóliából, de Mexikóból is...

– A válogatáson egy csapat dolgozik. Mindannyian jól ismerjük egy-egy régió színházi életét, és oda rendszeresen hívnak bennünket premierekre, fesztiválokra. Amit lehet, élőben is megnézünk, de olyan

fotó: Sadi Ayan

mennyiségben érkeznek ajánlatok, hogy mindent nem tud a MITEM kis csapata megtekinteni, hiszen mi, válogatók a színházunk dramaturgjai vagyunk, akik a saját nemzeti bemutatóink munkálataiban is részt veszünk. Vannak tehát előadások, amiket felvétel alapján választunk ki, ám ha szükséges és belefér az időnkbe, vagy szükségesnek ítéljük a végső döntéshez, élőben is megnézzük. Ha már a mongolokat említettük: *Az Ég fia* – amely a fesztivál nyitóelőadása – jó kétéves szervezés gyümölcse. A mongolok testvérekként tekintenek ránk, magyarokra, erősen számon tartják a közös hun gyökereinket. Ragaszkodtak hozzá, hogy az előadást a helyszínen lássuk, el is mentünk Ulánbátorba Vidnyánszky Attilával. Az általuk képviselt hagyományos színjátszást, az antropológiai szemléletet és történelmi nézőpontot mindig szívesen beemeltük a fesztiválba. *Az Ég fia* impozáns kiállítású, hihetetlenül lebilincselő és fordulatos cselekményű produkció (ajánlónk a 12. oldalon). Ezt tényleg élőben kellett látnunk! Tavaly volt első alkalommal vendégünk az izraeli Gesher Színház, és akkor Rimas Tuminas, a rendező, aki azóta már sajnos eltávozott, azt mondta, hogy szeretné elhozni a *Cyranóját* is (ajánlónk a 15. oldalon). Azt rögtön és örömmel fogadtuk, és az előadást elég volt videón megnéznünk. Ez lesz Tuminas hatodik előadása a MITEM-ek történetében, mind nagy siker volt.

Yaşar Kemal

AZ ARARÁT-HEGY LEGENDÁJA

Rendező: YIGIT SERTDEMİR

Isztambuli Városi Színház | Törökország

május 6. – 19 óra • Nagyszínpad

KULCSÁR EDIT

Szatmárnémetiben született 1963-ban. 1986-ban végzett a temesvári Politechnikai Egyetemen, és éveken át mérnökként dolgozott. Közben a gyergyószentmiklósi Figura Színház előadásaiban játszott. 1996-ban dramaturg diplomát kapott a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színházi Tanszékének teatrológia szakán. 1992–2007 között a Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának irodalmi titkára volt, közben a budapesti Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet határon túli referenseként is dolgozott.

2007-ben szerződött a debreceni Csokonai Színházba, amelynek 2008 és 2013 között volt a művészeti főtítkára. 2013 júliusától a Nemzeti Színház dramaturgja, fő területe a román és a határon túli magyar színház. 2017 óta a MITEM főszervezője.

Kollektív a javaslattétel, de hogy születik meg a végleges döntés? A főszervező vagy művészeti vezetőként Vidnyánszky Attila mondja ki az igent?

– Az utolsó szó a művészeti vezetőé, de Vidnyánszky Attila kifejezetten szereti, ha „győzködjük”. Ahogy már mondtam, folyamatos üzemmódban folyik a szervezés, a válogatás, és mindig vannak érdemi és tartalmas viták, hiszen mindig jóval több előadásból kell válogatni, mint ami végül bekerülhet az adott év programjába.

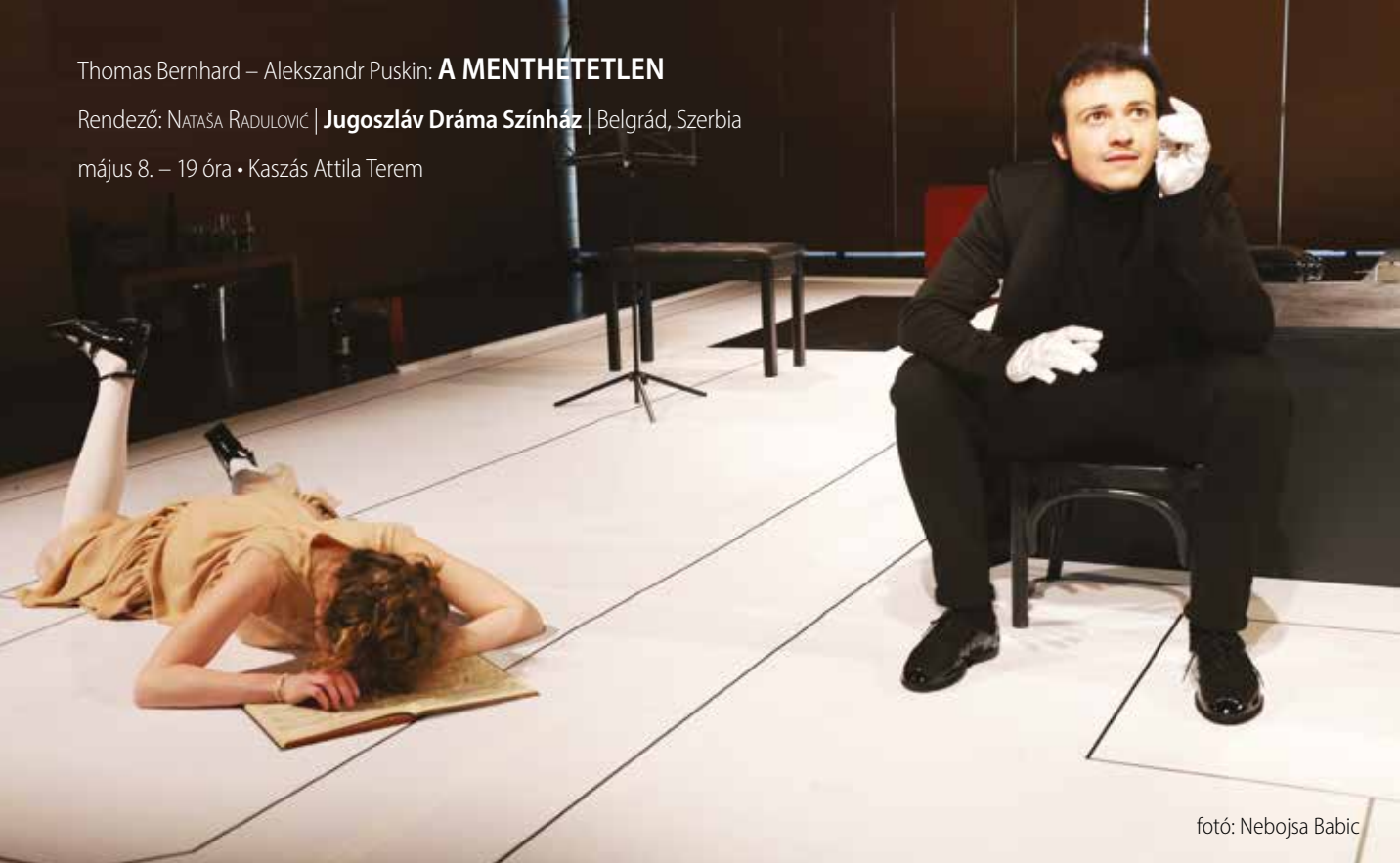
Egy színházi előadás színvonalát nem lehet objektív mércével megmérni. Előfordul esetenként, hogy nem is a színvonal válik döntő kérdéssé, hanem fontosabb a kialakult jó kapcsolat, vagy például az előadás rokonszenves szellemisége, értékrendje?

– A művészi érték a döntő. De ha egy komoly, nagynevű színház ajánl egy előadást, azt tiszteletben tartjuk. Nyilván olyasmivel akarnak nemzetközi szinten megmutatkozni, amire büszkék, amit jellemzőnek, érdekesnek és jónak tartanak, amit szeretnének megmutatni saját körükön kívül is. Előfordul az, hogy példá-

Thomas Bernhard – Alekszandr Puskin: **A MENTHETETLEN**

Rendező: NATASA RADULOVIC | **Jugoszláv Dráma Színház** | Belgrád, Szerbia

május 8. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

fotó: Nebojsa Babic

Radu F. Alexandru

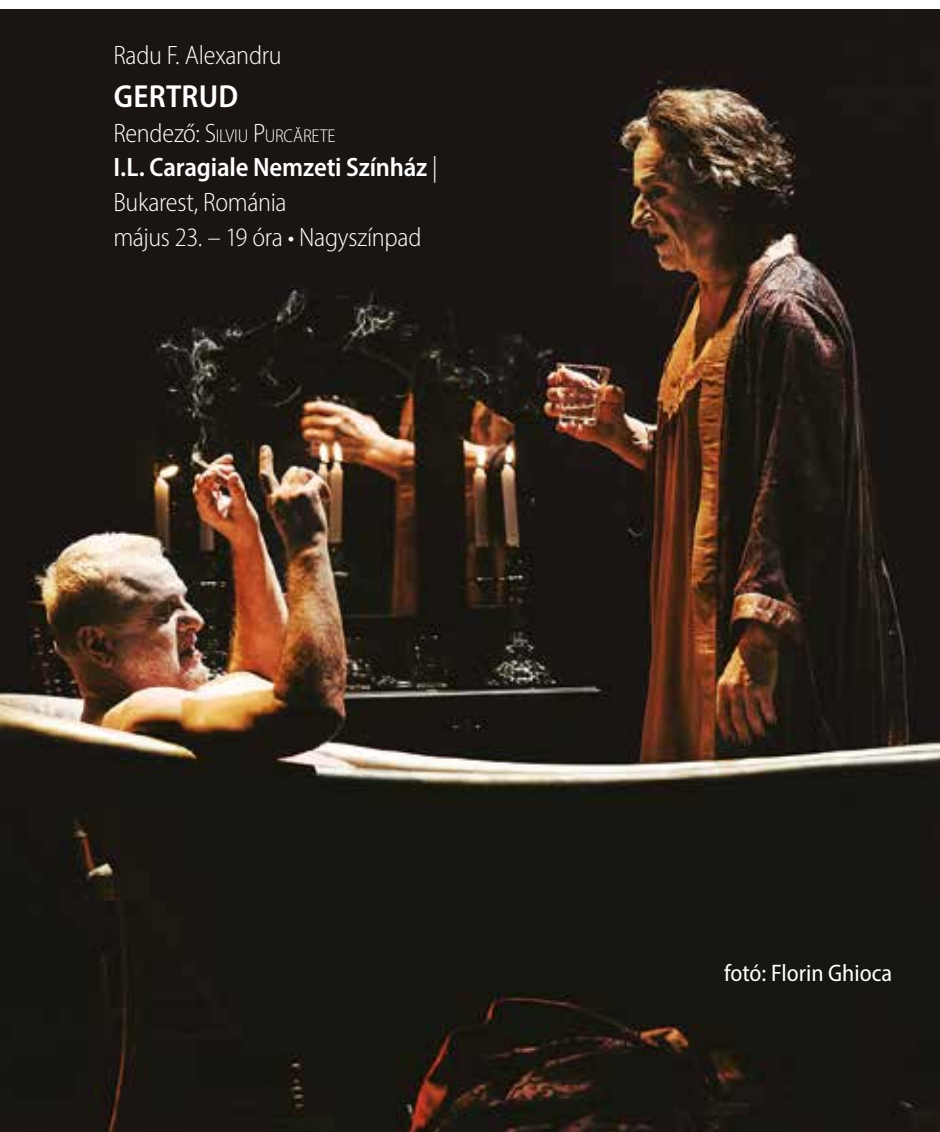
GERTRUD

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

I.L. Caragiale Nemzeti Színház |

Bukarest, Románia

május 23. – 19 óra • Nagyszínpad

fotó: Florin Ghioca

ul vendégjátékok cseréjében érkezik egy társulat. Idén a Nemzeti Színház a *Bánk bámmal* vendégszerepel a bukaresti I. L. Caragiale Nemzeti Színházban, cserébe ők *Gertrud* című előadásukat ajánlották. Nem is volt ellene kifogásunk, már csak azért sem, mert a rendezője Silviu Purcărete, aki a MITEM egyik visszatérő és mindig sikeres vendége, akinek legutóbbi nemzetis rendezése, az *Olasz szalmakalap* című vígjáték is látható a programban. Mindemellett igen, fontos, hogy olyan témák is megjelenjenek, mint a nemzeti identitás, egy-egy nép történelmi és színházi hagyományai. Volt már vendégünk koreai sámánszertartás, indiai, tibeti, kínai színház – idén érkezik a mexikói maya kultúrát, valamint a török hagyományokat bemutató produkció, és lesz kínai opera is.

Két éve külön fesztiválszekciót alkottak a nemzetiségek színházai az Újvidékről Budapestre költöző, a MITEM programjába integrált Synergy World Theatre Festival keretében. Akkoriban szó esett a program folytatásáról. Számíthatunk erre az idén?

– Igen. Látható majd romániai német és zsidó színházi koprodukció (*ajánlónk a 13. oldalon*), észak-macedóniai török társulat, grúziai orosz előadás, az Obi-Ugor Népek Színháza pedig az oroszországi Hanti-Manszjjszki autonóm területet képviseli. Szeretnénk, ha a Synergy alapötletét kibővítve a nyelvi és etnikai kisebbségek színházainak bemutatása a jövőben is folytatódna. Az előadások mellett szakembereket hívunk, hogy ezt az izgalmas, minket, magyarokat is érintő, nem egy esetben politikailag is „forró” témát megvitassuk, körüljárjuk.

Tizenkét éve pásztázza Kulcsár Edit a világszínházat. Hogyan fogalmazná meg röviden, hogy napjainkban mik a legfőbb jellemzők, mit emelne ki közülük elsősorban?

– 2014 óta Mexikóvárostól Párizson át Kazanyig, Stockholmtól Moszkván át Isztambulig érkeztek társulatok a Nemzeti Színházba. A 2023-as Színházi Olimpia, amelynek főszervezője a Nemzeti és a MITEM volt, tovább tágitotta rálátásunkat a világ színjátszására. Ebből a gazdag kínálatból világosan kiderül: sokszínűség és útkeresés jellemezi a mai színházat. Gyorsan változó világban élünk, és ahogy a társadalmak, a színház is igyekszik újrafogalmazni önmagát.

Végül egy személyes kérdés: az idei műsorból mely előadásokat ajánlaná a legszívesebben?

– Nehéz erre válaszolnia a főszervezőnek, amikor húsz országból érkező huszonhét előadás közül kellene kiemelni néhányat... Némi elfogultsággal, de örömmel ajánlom a kassai és a budapesti Nemzeti társulatának közös, kétnyelvű *Rómeó és Júliáját*. S hogy mennyire együtt „lélegzik” a MITEM az aktuális európai színházi élettel, jól jelzi, hogy két egészen friss premiert is felvettünk a műsorba. Azt kell mondanom, hogy látatlanban, hiszen ezeknek az előadásoknak a premierje majdhogynem egybeesik a MITEM kezdetével, és mi máris bemutatjuk ezeket. Románia egyik legjelentősebb színházi műhelye a nagyszebeni Radu Stanca Színház, amely a tokiói Metropolitan Színházzal koprodukcióban készíti Silviu Purcărete rendezésében a *Jónás* című előadást. A párizsi Comédie-Française is egy friss bemutatóval jön. Ők Jean Racine nálunk szinte teljesen ismeretlen *Bereniké* című drámájának feldolgozását ajánlották. Érdekes lesz látni, hogy Franciaország legpatinásabb társulata miként dolgozza fel nemzeti irodalmuk egyik klasszikus művét, hogy miként értelmezik az irodalmi hagyomány és a kortárs színház viszonyát... Ez minden nemzet számára fontos kérdés. Megláthatjuk, a franciák ezt hogyan csinálják!

Az ég fia

A mongol ősi múlt a jelenben

– *Az Ég Fia* című előadásunk megmutatja a haza és a természet, az emberek és a nemzeti büszkeség közötti szoros kapcsolatot. Bár Mongólia gyorsan urbanizálódik, szellemi és anyagi kultúránk és hagyományaink továbbra is szerves részét képezik örökségünknek. Az előadásban megjelenő nemzeti viseletek, szertartások – például a Napnak és a Holdnak szóló imádság – fontos szerepet játszanak a mai mongol kultúrában – mondja az előadásról Namnangiin Naranbaatar, aki nemcsak az előadás rendezője, hanem a Mongol Állami Akadémiai Drámai Színház igazgatója is.

A Hun Birodalom megalapítójának és nagy uralkodójának – Modun sánjü (Mao-Tun) – történetét bemutató előadás a birodalom megalakulásának 2220. évfordulójára készült 2011-ben, és 2024 októberében megújult. A birodalom az ókori Közép-Ázsia egyik legbefolyásosabb nomád népe volt, kulcsszerepet játszott Kína történelmében és az eurázsiai sztyepei kultúrák fejlődésében. A darab a premier óta nem csak a mongol állami ceremóniákra és a nemzeti viseletkultúrára volt jelentős hatással, hanem nagy mértékben hozzájárult a mongolok nemzeti öntudatának megerősítéséhez is.

Az Ég fia premierje óta eltelt 13 év alatt a régészeti kutatások által számos fontos felfedezés történt a hunok történetét illetően. Ennek köszönhetően a nézők ismerete is jelentősen bővült őseik történelméről, az új generációk érdeklődése a korszakok iránt egyre nőtt. Az előadásban a színház három nemzedékének alkotói vesznek részt, hogy újra életre keltsék a történelmet.

– „Egy mongol szemében tűz, lelkében erő lakozik” – tartja nálunk egy mondás, amelyet az előadás során a MITTEM nézői is megtapasztalhatnak – ígéri a rendező.

Bitogtohiin Cognemeh

Az ég fia

Rendező: NAMNANGIIN NARANBAATAR

Mongol Nemzeti Dráma Színház

Ulánbátor, Mongólia

mikor? hol?

április 25., 26. – 19 óra • Nagyszínpad

NAMNANGIIN NARANBAATAR

1975-ben született Ulánbátorban. A Mongol Állami és Kulturális Egyetemen színészetet és rendezést tanult, 2012 óta az intézmény oktatója. 2000-től a Mongol Állami Akadémiai Drámai Színház színésze és rendezője, majd főrendezője volt, 2024 óta az intézmény igazgatója. Színházi munkái mellett, filmrendezőként is ismert a hazájában. Több alkalommal főrendezője volt a Naadam Mongol Nemzeti Fesztivál megnyitó ünnepségének. 2018-ban Mongólia kulturális nagykövetévé nevezték ki.

Sidy Thal

Egy énekesnő tragédiája – egy 1938-as esemény tanulságai

1938. november 26-án két kézigránát robbant fel a temesvári színház előadótermében, ahol Sidy Thal bukovinai zsidó énekesnő és együttese lépett fel. Ezt az antiszemita támadást a Vasgárda, a román szélsőjobboldali nacionalista csoport hajtotta végre. A merényletben négy ember életét veszítette, hetvenen megsebesültek.

Történelmi jelentősége ellenére az esemény alig volt ismert 2023-ban, amikor Temesvár volt Európa Kulturális Fővárosa. Ezért Thomas Perle drámaíró és Clemens Bechtel rendező, illetve Maria Mădălina Irimia, a Wilhelm Filderman Zsidó Történelemtudományi Központ munkatársa támogatásával kutatták a támadás hátterét és részleteit, amely alapján ez a jiddis, német és román nyelvű dokumentumdarab készült.

Mi az igazság? Mi is történt valójában?

A produkció megpróbálja feltárni azt a pillanatot, amikor az antiszemitizmus és a fasizmus beszívárog egy multikulturális társadalom mindennapjaiba, ami végül elvezet a második világháború és a holokauszt borzalmaihoz.

– Hogyan rekonstruáljuk a múltat? Milyen nézőpontokból? Még inkább foglalkoztat a színház értékének vizsgálata. Miért ragaszkodunk ahhoz, hogy továbbra is játsszunk, amikor a világ körülöttünk összeomlik? Mit ér valójában a kultúra ilyen pillanatokban? Nemcsak nekünk, kultúrateremtőknek, hanem mások – az erőszak elkövetőinek és áldozatainak – számára is. Mikor lenne jobb, ha megállnánk, ha elhallgatnánk? – fogalmaz a rendező, Clemens Bechtel.

CLEMENS BECHTEL

1995 óta rendez, leginkább dokumentarista jellegű színházi munkáiról ismert. Dolgozott Németországban, Ausztriában, Svájcban és Magyarországon, valamint Romániában, Burundiban, Maliban és Malawiban. *A Hunger for Trade* (2015) című darabot a hamburgi Schauspielhausban rendezte: ebben a projektben négy földrész színházai fogtak össze, hogy nyolc darabot hozzanak létre a globális élelmiszerpiacokról. Az elmúlt években Bechtel számos előadást rendezett Afrikában és Kelet-Európában, valamint Wiesbadenben, Mannheimben, Freiburgban és a temesvári Német Állami Színházban.

Thomas Perle – Clemens Bechtel

Sidy Thal

Rendező: CLEMENS BECHTEL

**Temesvári
Állami Német Színház,
bukaresti
Állami Zsidó Színház**

Románia

mikor? hol?

április 27. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad és Nagyszínpad
(színpadi nézőtér)

Moby Dick

Herman Melville regényéből színpadra írta
Alekszadr Szekulov

Rendező: DIANA DOBREVA

Ivan Vazov Nemzeti Színház

Szófia, Bulgária

mikor? hol?

május 15. – 19 óra • Nagyszínpad

Moby Dick

Az élet „fehér bálnája” – amitől menekülünk,
és amit üldözünk

A *Moby Dick* az amerikai Herman Melville korszakos regénye (1851). Ebből a hatalmas műből készült a kortárs bolgár irodalom kiemelkedő alakjának, Alekszadr Szekulovnak a színpadi adaptációja, amelyet Diana Dobрева álmodott színpadra a rá jellemző lenyűgöző látványvilággal egy különleges szellemi vízió keretében.

Az előadás – akárcsak a regény – Ahab kapitány történetét meséli el, aki egy fenséges fehér bálnát üldöz a Föld körül. E biblikus utazásban a hajó legénysége készen áll, hogy a végsőkig vele tartson. Diana Dobрева „elhagyja” az emberi szenvedélyek megszokott „vizeit”, és bemutatja azok gravitációs erejét, képességüket, hogy az élet és a halál pályáját megváltoztassák. Az előadás az emberi létezés mélységeit kutatja, amelyek között ott lebeg az örök „fehér árnyék” – amitől menekülünk, és amit egyúttal üldözünk is, mint Ahab kapitány a fehér bálnát, Moby Dicket.

A legendás bálna a bolgár rendezőnő eposzba illő világában az a megmagyarázhatatlan „valami”, amellyel mi, emberek együtt élünk: az időtől való félelem, az örökkévaló utáni vágy és az abszolútum keresése egy olyan világban, ahol az ember fölél Isten tekintete tornyosul.

Diana Dobрева rendezésében látható az idei MITEM programjában a plovdivi színházból érkező a *Vér nélkül*, valamint a budapesti Nemzeti Színház *Salome* című produkciója is.

DIANA DOBREVA

A bolgár színházi élet egyik jelentős alakja, színészet és rendezés szakon szerzett mesterdiplomát a szófiai Krasztyo Szarafov Színművészeti Akadémián. Első rendezését, a *Médeiát* 2006-ban Askeer-díjjal jutalmazták Bulgáriában. 2009-ben a Casanova előadásával részt vett az Avignoni Fesztiválon. 2017 óta főállású rendező a szófiai Ivan Vazov Nemzeti Színházban, rendszeres dolgozik Plovdiv város teátrumában is. Bulgária 2023-ban vett először részt a Nemzetközi Színházi Olimpián (amelyet Magyarország rendezett) Dobрева Selyem című előadásával.

Cyrano

Egy szerelem komédiája – szabadság, halál és háború

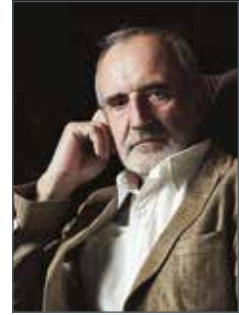
Cyranónak mindene megvan a boldog élethez: éles elme, ragyogó katonai karrier, hatalmas szív. De miért gondolja mégis, hogy méltatlan Roxán szerelmére? Talán azért, mert az orra éppoly nagy, mint a szíve? Ékesszólását a jóképű Christiannak, egy fiatal katonának kölcsönzi, aki járatlan a szerelem költészetében, nem birtokolja annak magasztos nyelvezetét, rímeit. A fiú így a Cyrano által írt gyönyörű szerelmes levelekkel nyeri el Roxán szívét. De vajon meddig tartható fenn ez a bonyolult viszony?

A 19. századi francia drámaíró, Edmond Rostand *Cyrano de Bergerac* című

művével egy felejthetetlen szerelmi történetet mesél el, amelynek háttérét a tizenhetedik században zajló francia-spanyol háború adja

Rimas Tuminas egy rendkívül összetett drámát tár elénk, amely a szabadság, a szerelem, a halál, a társadalommal való konfliktus és a háború témáit járja körül. A rendező az előadásban fölvetett emberi-társadalmi kérdések révén elkerülhetetlenné teszi az élő párbeszédet a ma is égető, emberi mivoltunkat megkérdőjelező jelenségekről, a halál elkerülhetetlenségéről, külső-belső konfliktusainkról, szabadságszéményeinkről, kompromisszumkészségünkről, a szerelem és a szeretet erejéről, és a mind ezen értékeket felborító, újrendező háború hatásairól.

Rimas Tuminas a 2014-ben alapított MITEM egyik sztárja. Olyan előadásokkal aratott sikereket az elmúlt években, mint az *Alarcosból*, az *Anyegin*, a *Ványa bácsi*, az *Ödipusz*. A tavaly látott *Anna Karenina*, és utolsó rendezése, a *Cyrano* már a litván rendező választott hazájában, Izraelben született.

RIMAS TUMINAS

A 2024 márciusában elhunyt rendező a kortárs litván és orosz színházi élet egyik legjelentősebb alkotója volt. 1978-ban diplomázott a moszkvai Állami Színházművészeti Főiskola rendező szakán. 1979 és 1990 között a Litván Nemzeti Színház rendezője, főrendezője volt. 1990-ben alapította a Vilniusi Kis Színházat, ezzel párhuzamosan 2007-től a moszkvai Vahtangov Színházat is igazgatta. Az orosz-ukrán háború miatt mindkét színházat, sőt Litvániát és Oroszországot is el kellett hagynia. Izraelben dolgozott halálig.

Edmond Rostand

Cyrano (Egy szerelem komédiája)

Rendező: RIMAS TUMINAS

Gesher Színház

Tel-Aviv-Jaffa, Izrael

mikor? hol?

május 25. – 19 óra • Nagyszínpad

Jelenet az Oreszteia előadásból | fotó: Johanna Weber

THEODÓROSZ TERZOPULOSZ (1945)

1972 és 1976 között a Berliner Ensemble társulatánál dolgozik, ahol megismerkedik a legjelentősebb német drámaíró-rendezővel, Heiner Müllerral, aki az egyike azoknak a világhírű művészeknek, akikkel 1994-ben létrehozza a Nemzetközi Színházi Olimpiát, a világszínház egyik legnagyobb fesztiválját. Az első olimpia házigazdójaként a görögországi Delphiben fogadja a külföldi társulatokat, hogy újra felfedezzék az antik tragédiákat. Máig az olimpia nemzetközi bizottságának elnöke.

1985-ben megalapítja az Attis Színházat Athénban. Társulatának első előadása 1986-ban a *Bacchánsnők*. E produkció létrehozása során alakul ki az a sajátos munkamódszer, mely már tartalmazza művészi hitvallásának legfontosabb elemeit. Módszerét, tréningjeit megannyi neves műhelyben bemutatta és alkalmazta már.

A világ nagy színházaiban dolgozott, többek között a szentpétervári Alekszandrinszkijben, a moszkvai Tagankában, a milánói Teatro Piccolóban, Nyugat-Berlin egykor legendás alternatív művészeti központjában, a Künstlerhaus Bethanienben vagy a düsseldorfi Schauspielhausban. *Dionüszosz* című előadásával 1991-ben szerepelt a bogótai nemzetközi fesztiválon, amellyel elnyerte a legjobb rendező díját. A budapesti Nemzeti Színházban a *Bacchánsnők* és a *Kurázi mama* című előadása volt látható. A MITEM visszatérő vendége.

TERZOPULOSZ AZ IDEI MITEM-EN

AZ ATHÉNI GÖRÖG NEMZETI SZÍNHÁZ

AISZKÜLOSZ *ORESZTEIA* » című drámájának előadásával szerepel Terzopulosz a 2025-ös MITEM programjában. „Az *Oreszteia* mítosza veszélyes: az ismeretlen és az idegen világot idézi elénk, rettegést kelt, feltárja a megzabolázhatatlant, az erőszakot és a legmélyebb, megszelídíthetetlen törvényeket” – mondja a rendező.

mikor? hol?

május 9. – 18 óra • Nagyszínpad

Aggodalmak, szorongások, kérdések

A 2025-ös Színházi világnapi üzenete

Olyan világban, ahol elszegényedett polgárok a virtuális valóság börtöncelláiba zártan, fullasztó magányukkal körülárkoltan léteznek – vajon meghallja-e a színház a segélykiáltásokat? Olyan világban élünk, ahol totalitárius rendszerek kontrollja és elnyomása alatt robotként kell leélni az életet.

Aggasztják vajon a színházat az olvadó jégsapkák, az ökológiai pusztítás, a globális felmelegedés, a biológiai sokféleség masszív csökkenése, az óceánok szennyezettsége, az egyre gyakoribb erdőtüzek és a szélsőséges időjárási jelenségek? Lehetséges, hogy a színház az ökoszisztéma aktív részévé váljon?

Sok éve figyeli már a színház az emberiség bolygónkra gyakorolt hatását, de még mindig nem tud mit kezdeni ezzel a problémával.

Szorong-e a színház azon, amivé az emberi létezést a 21. század átformálja? Az állampolgárt manipuláló politikai és gazdasági érdekek, médiahálózatok és véleményformáló cégek. A közösségi média – még ha meg is megkönnyíti – a kommunikáció nagy alibije, mert biztosítja a szükséges és biztonságos távolságot a másik embertől. A másik embertől, a mástól, az idegentől való félelem átható érzése uralja gondolatainkat és tetteinket.

Működhet-e a színház a különbözőségek együttélésének műhelyeként vérző traumáink figyelembevételével?

A vérző trauma arra ösztönöz, hogy rekonstruáljuk a Mítoszt. Heiner Müller szavaival élve: *„A mítosz egy aggregátor, egy gép, amibez mindig új és új gépek csatlakoztathatók. Addig szállítja az energiát, amíg a növekvő sebesség fel nem robbantja a kulturális mezőt”* – én még a barbárság mezejét is hozzátenném.

Vajon a színház reflektorfénye képes megvilágítani a társadalom traumáit ahe-lyett, hogy félrevezető módon önmagára irányítja a figyelmet?

Ezek olyan kérdések, amikre nincs végleges válasz, mert a színház a megválaszolatlan kérdéseknek köszönhetően létezik és tartja fent magát.

Kérdések, melyeket Dionüszosz vetett fel áthaladva szülőházán, az ókori színházon, és folytatja néma menekülőútját a háború tájain, ma, a Színházi világnapon.

Nézzünk Dionüszosz, a színház és a mítosz eksztatikus istenének szemébe. Dionüszosz, aki egyesít múltat, jelent és jövőt, a kétszer született, Zeus és Szemelé gyermeke, a fluid identitás kifejezője, nő és férfi, dühös és kedves, fenséges és állati, az örület és értelem határán, rend és káosz, élet és halál közt egyensúlyozó akrobata. Dionüszosz alapvető ontológiai kérdése: *„mivégre ez az egész?”* – a kérdés, ami a mítosz gyökerének és az emberi rejtély sokrétű dimenzióinak egyre mélyebb vizsgálata felé tereli az alkotót.

Új narratív utakra van szükségünk a színházban, amelyek célja az emlékezet ápolása és egy új erkölcsi és politikai felelősség formálása, hogy kiléphessünk a mai középkor sokféle formát öltő diktatúrájából.

Eugène Labiche – Mark Michel

Olasz szalmakalap

Fadinard – HERCZEGH PÉTER | Nonancourt – TRILL ZSOLT | Beauperthuis – SZARVAS JÓZSEF | Vézinet – SCHNELL ÁDÁM | Tardiveau – VARGA JÓZSEF | Bobin – PALLAG MÁRTON | Émile Tavernier – KRISTÁN ATTILA | Félix – RÁCZ JÓZSEF | Achille de Rosalba – BODROGI GYULA / RÁTÓTI ZOLTÁN | Hélène – POLYÁK ANITA e. h. | Anaïs – KATONA KINGA | Champigny bárónő – SZÜCS NELLI | Clara, divatárusnő – SÖPTEI ANDREA | Virginie – SZILÁGYI ÁGOTA | Clotilde – SIPOS ILKA e. h. | Clown-díszítők – KRAUTER DÁVID RÓBERT e. h., WINKLER TAMÁS ÁBEL e. h., valamint a násznép: BANGÓ ERNEST e. h., HOLLÓ PATRIK ALBERT e. h., STEEINHUIS RAUL e. h. – az SZFE II. és IV. évfolyamának hallgatói

Díszlet, jelmez: Dragoş Buhagiar // Zene: Vasile Şirli // Dalszöveg: Silviu Purcărete // A dalszövegeket fordította: André Ferenc // Korrepetitor: Bellus Csilla // Dramaturg: Kulcsár Edit Ágota // Súlygó: Kónya Gabriella // Tolmács és a rendező munkatársa: Horváth Patrícia // Rendezőasszisztens: Trimmel Sándor Ákos, Pap Dóra e. h.

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

mikor? hol?

PREMIER: március 7. – 19 óra • Nagyszínpad

További előadás: április 13. – 15 óra • Nagyszínpad

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER GALÉRIA

Az Olasz szalmakalap színtiszta színház. Örömből fakad. Ebben a szövegben nincs túl nagy gondolatiság, viszont nagyon dinamikus, teátrális. Nincs mögötte bonyolult, összetett, kész filozófia, ez tiszta komédia. A komédia pedig az emberi vonások tanulmányozásának egyik módja. Az a bizonyos tükör pedig talán nem is görbe, amiben torznak látjuk magunkat, hanem olyan, ami kiemeli, felnagyítja az emberi furcsaságokat...

SILVIU PURCĂRETE rendező

SZÉCSI NOÉMI

**„Tabutörést
nem észlelek,
ahhoz
nem ott kell
motoszkálni
2024-ben...**

SAJGÓ SZABOLCS

**„Érteni
igyekeztem,
mire az egész
vizuális és
verbális
felfordulás...**

Töretlen tabuk

Évtizedeken át figyeltük szórakozottan a tampon és intimbetétreklámokban, ahogyan a tintával hígított vizet az abszorbens anyagra öntik, majd a nedvesség másodpercek alatt felszívódik, mintha ott sem volna. A vizet a világért sem volt szabad piros tintával hígítani, mert az közvetlen asszociációt teremtett volna a vérrrel. Márpedig melyik civilizált reklámozó merete volna az anynyi vérontást látott 20. századunkban azt állítani, hogy a termékeny nőkből havi rendszerességgel ömlik a vér?

A férfi vére áldozat és dicsőség. A nő vére szégyen, bánat, halál. Ezer meg ezer év óta.

A nő testéből egyetlen örömteli esemény alkalmával távozik a vér, amikor a szülést követően a gyermekágyas folyás, a lochia elhagyja. Csak ez az a fajta vér, ami felér a diadalmas (férfi) harcokban kiömlött vérével. Aztán egy színésznő-anekdota is az eszembe jut, bár hirtelenjében nem tudom felidézni, hogy Csathó Kálmánnal olvastam-e vagy más, hasonló színházi mendemonda-gyűjteményben. Márkus Emíliaról (1860–1949) szól, aki élete kilencven éve alatt egyszer sem mutatta jelét, hogy meg kívánna öregedni. Művészi tehetsége, testi szépsége mellett *vérforráló*, nyugtalanító kacérságával hatott a másikra: a beszélgetőtársára vagy a nézőre. Ravaszul gondolta ki a színpadi hatáskelés módjait, példának okáért egy-egy jelenetben kivillant a lábszára vagy kibomlott mesés szépségű, hosszú, szőke haja. Egyszer állítólag az is megtörtént – valószínűleg már a 20. században, az ötvenedik évén túl – hogy a színpadon villant ki a vérfoltos alsóruhája. De mindezt ő maga rendezte így, hogy lássák: még menstruál, még creje teljében lévő nő, teste még nem száradt ki, nem hagyta el az életnedv.

Ha így van, akkor már mutatkozott nő előre megfontolt szándékkal vérfoltos fehérneműben a Nemzeti Színpadán, és nem Jan Fabre és Bozsik Yvette társulatának – férfis és női – táncosai tették ezt először, hogy megbotránkoztassák azt, akinek ezen meg kell

Színház és komfortzóna

A *Vér vagyok* negyedik előadására jutottam csak el külföldi elfoglaltságaim miatt. Előtte kérdeztem színházi ismerősömet, mire számíthatok. „*Nem tudtam végignézni, ki kellett jönnöm elég hamar*”, volt a válasz.

Mit várok a színházról? Szólítson meg, ültessen valami szépet, jót, irtson és gazoljon, rombolja, ami rombolandó, építsen hidakat, közelítsen egymáshoz szigetleteket, erősítse az együvé tartozást, szórakoztasson igényesen, adjon nehezen felejtendő szavakat, vizuális élményeket... Úgy bocsásson el, hogy ne lehessen könnyen napirendre térni a látottakon, hogy összességében pozitív folyamatokat indítson el a nézőben, még ha az előadás alatt és után egy ideig erős diszkomfortérzést is váltana ki.

Így foglaltam el helyem az erősen foghíjas nézőtérén, így szakadt rám a saját utakat járó flamand alkotónak, az 1958-ban született Jan Fabrének vizuális, verbális és zenei világa. Fialat rendezőként robbant be a nemzetközi színházi világba 1984-ben a Velencei Biennálén. *Aszínházi örület hatalmas* című előadásával. Fenegyerekhez illő darabjában sírba tette az akkor még hagyományos színházat, helyet csinálva saját színházi koncepciójának.

Konciliáns művésznek, ellentéteket elsimító, nagyobb egységbe foglaló alkotónak nevezi magát. Ehhez szükséges az ellentéteket megfelelően láttatni sebző, felháborító és gyilkos valóságukban, különben nem lenne meggyőző a rendező elképzelte, az ellentéteket összebékítő nagyobb egység.

A *Vér vagyok* előadásába nem tudtam nem bevonódni. Igaz, minden előadásra az említett várakozással igyekszem betérni: nyitottan, hogy jelenlétem is része legyen a játéknak, segítse ünneppé az együttléteket, ha már rászántam röpke életemből az időt, azzá az

botránkozni. Nem tudom miért, én is mindig zavarba jövök attól, ha női témákkal foglalkozó kultúrtörténészként egy színpadon vagy szabad téren hangosítóktól felerősítve mesélem, hogy mihez folyamodtak a nők a 19. században, ha a havi vérzésük elővette őket. Miből készítették maguknak felkötőt és hogyan mosakodtak. Honnan tudtak a mosónők mindenről, és mikor mosta a nő titokban a maga véres fehérneműjét. Nem annyira magától a témától, amit – urambocsá! – természetes dolognak tartok, hanem inkább attól, hogy mire vélik mások, hogy ezt töviről hegyire kikutattam és nagyhangon elmesélem. Léven magam is középkori nő, aki belátható időn belül elveszíti a közvetlen kapcsolatát a vérrel, lassacskán már csak beszélhetek róla – miként a „Szőke csoda” meglebbentette a színpadon a véres alsószojnyát.

ünneppé segítse, ami minden színházi előadás igazi célja a szó legszentebb értelmében.

Ami ebben az előadásba ellenállhatatlanul bevont, az a darab örületre kísértő jellege – erős szavakat használva az erős darabra. Megértettem az előadásról kimenekülő ismerősömet. Valószínűleg mindannyiunkban rejlik több-kevesebb örültség – én kíváncsian maradtam. Érteni igyekeztem, mire az egész vizuális és verbális felfordulás: a táncoló páncélok, a vérfüggőség extrém jelenetei, a nézők szemébe leplezetlenül tolt menstruációs emberi valóság, a nem jelképes szomjoltás ugyanebből a valóságból, a bikaviadal, az ördögűzés, a hentestangó stb., stb. Arra gondoltam, hogy Jan Fabréhoz hasonló örültnek kellene lennem, hogy értsem az üzenetét.

Világhírű rendezőnk, aki más műfajokban is nemzetközileg elismert művész, vallja: „*a Szépség Szolgája vagyok, művész, napi 48 órában*”. Vannak, akik munkáit provokációnak tartják. Ő úgy látja: „*Provokációvá valami a befogadó tudatában válik. Én mindig arra törekszem, hogy munkáim révén más gondolatokkal,*

A vér tagadhatatlan hatással van ránk, ezt a *Vér vagyok* előadás nélkül is bármikor aláírtam volna. Kellemes Tóth Augustát vizontlátnom, szép orgánumát hallanom. Herczeg Péter abban a fűzöld ruciban is méltóságtelesen és átélten mondja a rituális ismétléseken alapuló szöveget. Örülök neki, hogy a Hildegard von Bingen ihlette alak latinul beszél, ettől Francis Ford Coppola *Drakulája* jut eszembe és megbizsergek. Az egyik táncos mozgása olyannyira megragadja a figyelmemet, hogy attól kezdve végig az ő mozdulatait figyelem és magamban megjegyzem: Bozsányi Liliána a társulat egyik legkiválóbb táncosa. De tabutörést nem érzek, ahhoz nem ott kell mostoskálni 2024-ben, ahol ezt a 2001-es előadás teszi.

Pedig a tabuk könnyen törnek, akkor szilánkosra, nehéz bánni velük. Jan Fabrénak sem könnyű saját arcukat fenntartani. Belgiumban élő barátaim, mikor az előadás után chatben elmesélem az élményeim, arról érdeklődnek: hogy lehet, hogy Magyarországon rendezhetett, hát nem házi őrizetben van? Némi informálódás után persze meggyőződnek róla, hogy semmi illegális nem történt: Jan Fabre nem csupán az antiwoke országokba rendelkezik külön beutazási engedéllyel, hanem büntetését maga mögött hagyva, szabad emberként járt nálunk.

Ha mégis véres üvegszilánkokat látnánk kiállni a hátából, azon nyugodtan keresztülnehetünk.

a szerző író

érzésekkel is szembesüljenek az emberek, fokozzam a képzelőerejüket. Ami a külvilág számára provokáció, az számomra kérdésfelvetés a társadalmunkkal kapcsolatban.”

A keresztény világ a darabban enyhén szólva nem megszozott módon van jelen. Például Bingeni Szent Hildegárd, ez a 12. századi német misztikus bencés csoda, latinul író természettudós, zeneszerző, polihisztor, aki megihlette a rendezőt, és akit a darab misztikus/boszorkány szerepben mutat be... Hildegárd odaát csóválhatja a fejét.

Aki egy fontos igazságot közel tud vinni egy gyerekhez, az valóban tudja, miről beszél. Ha a művész egy értéket különcködés nélkül képes közel vinni átlagos „fogyasztóihoz”, akkor igazi művész? A jelen rendezésben ezt nem érzékelem. És nem látom az ellentéteket összebékítő nagyobb egységet. Amint a komfortzónájából kimozdított néző segítségét sem, hogy egy új, egy jobb komfortzónára leljen.

A Nemzeti Színház megfogalmazott küldetéséhez híven ezzel a rendezéssel is jelzi, hogy az európai kultúrközösség aktív szereplője kíván lenni. Köszönet érte. Tisztelet a színészeknek a darab minőségi előadásáért. „*Sosem vagyok a szépség árulója*”, vallja Jan Fabre. Kívánom, hogy minél több embertől kapjon pozitív visszajelzést vallomására.

a szerző jezsuita szerzetes, író, költő

Csíksomlyói passió

Jézus története egy kifeszített pillanatba sűrítve

– A hit kérdése számtalan rendezésben megjelent már a pályám kezdeté óta, és Krisztus történetének színházi megfogalmazása is régóta foglalkoztatott – mondja a rendező. – A *Csíksomlyói passió* előadása sok forrásból épült fel. A 18. századi ferences iskoladramák jelentik a mozaik egyik darabját. A mai nézőpontot Szöcs Géza *Passió* című szövegei adják. Használunk bibliai idézeteket is, és nagyon fontos a népdalok, a vallásos népi énekek világa. A hajdani, 18. századi csíksomlyói passiószövegeket tanítási céllal készítették a ferences atyák. De egy passiójáték ennél is többet jelent: a játékos és a nézők együtt élik át Krisztus szenvedéseit. Szöcs Géza soraiból a bibliai történetek szereplői és tanulságai a mából fogalmazódnak meg. A megváltásról a mai ember cinizmusával, iróniájával, értetlenségével beszélgeti Szöcs a *Biblia* alakjait. Nagyon maiak ezek a kérdésfelvetések, amelyek izgalmasan feszülnek össze a régi korok emberének mély hitével.

– A színpadi időben az „itt és most” a keresztút – magyarázza Vidnyánszky Attila. – Innen rugaszkodunk el az időben, és villanásokra megidézzük Jézus életének több fontos momentumát.

Azt remélem, hogy a nézők egy végtelenbe kifeszített pillanat érzetét élhetik meg. És történik mindez a nagyszínpadra épített igen különleges díszletben, amely egyszerre pajta és templom, vagyis Jézus születésének helye és az Isten háza.

A színházi előadás – amely a Magyar Nemzeti Táncgyüttes és a Nemzeti Színház közös produkciója – szabadtéri produkcióként látható volt már Csíksomlyóban, a búcsú helyszínén, valamint Esztergomban a bazilika tövében, a debreceni Nagytemplom és a budapesti Szent István-bazilika előtt is.

Csíksomlyói passió

18. századi ferences iskoladramák és Szöcs Géza *Passió* című műve alapján

Vándor – BERCZ ANDRÁS | Mária – TÓTH AUGUSZTA | Mária Magdolna – BARTA ÁGNES m. v. | Krisztus – BERETTYÁN NÁNDOR | Péter apostol – RÁTÓTI ZOLTÁN | Júdás apostol – RÁCZ JÓZSEF | Pilátus – OLT TAMÁS m. v. | Pilátus felesége – SZILÁGYI ÁGOTA | Annás főpap – SCHNELL ÁDÁM | Zsibárus – PALLAG MÁRTON / WINKLER TAMÁS ÁBEL e. h. | Jeruzsálemi – TÓTH LÁSZLÓ | Barabás – BORDÁS ROLAND | Tanítvány – BERETTYÁN SÁNDOR | Lázár – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Pilátus fia – HEGEDÜS DONÁT DORIAN | Gyermek Jézus – SZÜCS BARNA

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncgyüttes

Díszlet: Székely László // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Szász Zsolt // Néprajzi szakértő, táncdramaturg: Zs. Vincze Zsuzsa

Koreográfus: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

április 16. – 19 óra | április 17. – 15 és 19 óra
Nagyszínpad

Macskajáték

Örkény István tragikomédiája – Orbán Béláné harca a világgal

„E groteszk történet főbőse özvegy Orbán Béláné, s a darab valójában az ő véget nem érő vitája, szájaskodó, alakoskodó, még a bazugságtól sem visszariadó porlekedése mindenkivel, aki körülveszi: a lányával, a szomszédnőjével, Paulával s legfőképpen az ő München közelében élő nénjével, Gizával. Körömszakadtáig barcol, hogy zúrzaravos, értelmetlen és reménytelen szerelmét ráerőszakolja a világra. Megvan benne minden, amire az ember képes: egy piaci kofa nagyszájúsága és egy görög tragika fensége. Mit is tehetne mást? Orbánné a természet törvényei ellen barcol, mert semmibe veszi az öregséget, és hadat üzen a balátnak” – írta Örkény István a *Macskajáték* című tragikomédiája elé.

– A szerelemtől ez a hölgy, aki már hatvan fölött van, egyszer csak elkezd úgy viselkedni, mint egy kamasz lány, és ebben van valami fájdalmasan szép. Nem szirupos történet, Örkény bölcs humora szövi át – mondja Udvaros Dorottya, aki Orbánnét alakítja a Nemzeti Színház előadásában.

Szász János rendező szerint, ha az ember mindig beletörődne abba az élethelyzetbe, amiben van, és megelégedne vele, akkor semmi nem változna, és nem is hinne abban, hogy változhat még az élete. – Ez fontos. A darab szerint megéri nyugtalannak lenni és nem elfogadni a dolgokat. Legfeljebb eljön a kijózanodás pillanata ebben az örült versenyfutásban. Orbánné folyton rohan, és a végére bizony elfárad. Rá kell jönnie: lehet, hogy ez volt az utolsó esélye az életben, hogy még egyszer valami fontos történjen vele...

A *Macskajáték* először regényként jelent meg 1965-ben. A színpadi változat ősbemutatója 1971-ben Szolnokon volt,

pár hónap múlva pedig a Pesti Színházban került színre, Sulyok Mária és Bulla Elma főszereplésével. Mindkettő rendezője Székely Gábor volt.

A *Macskajáték* a Nemzeti Színházban kiváló művészek jutalomjátékára teremt alkalmat, és igaza van ezúttal is Sulyok Mária jóvendölésének: „a *Macskajáték* talán mást jelent majd, megváltozhat a darab hangvétele, üzenete is, de a siker nem pártol el tőle. Orbánné mindannyunkat túléli.”

Örkény István

Macskajáték

Orbánné – UDVAROS DOROTTYA m. v. | Giza – GYÖNGYÖSSY KATALIN m. v. | Egérke – NAGY MARI | Csermlényi Viktor – BLASKÓ PÉTER | Paula – TÓTH AUGUSZTA | Illus, Orbánné lány – SZILÁGYI ÁGOTA / KATONA KINGA | Józsi, Orbánné veje – MADÁCSI ISTVÁN | Cs. Bruckner Adelaida – TÍMÁR ÉVA m. v. | Pincér, Schwester – FÜLÖP TAMÁS m. v.

Díszlet: Vereckei Rita // Jelmez: Szakács Györgyi

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

április 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Terem

A mű a Proscenium Szerzői Ügynökség engedélyével kerül előadásra

Nagy Mari, Udvaros Dorottya

István király

Hívó ember és vágató pogány – egy uralkodó végső döntésének napja

Első királyunk élete utolsó napjaiban sorsdöntő feladat előtt áll. El kell döntenie, ki kövesse őt a trónon. A pogány, de Árpád-vérből való Vazul, vagy a keresztény, de idegen, velencei Orseolo Péter? (Ez utóbbi persze szintén rokon: István nem ismert nevű leánytestvérének a fia, akinek apja egy száműzött velencei dózse volt.) A két világ – a pogány és a keresztény – ütközik tehát. István nagy dilemmája: a keresztény és a magyar lehet-e egy, vagy pedig az egyiknek el kell pusztulnia?

– Ezer év távlatából azért fontos ez a „pillanat”, mert meghatározott mindent, ami utána következett – fogalmaz Berettyán Nándor rendező. – István sem magában, sem a környezetében nem tudja feloldani a két világ konfliktusát. Minden harcot megnyert az életében, sikeres volt hadvezérként, politikusként, államalapítóként, egyházszerzőként, most azonban a lelke-

ket kellene megnyernie. De ez lehetetlen. (Divatos szóval élve olyan polarizált volt a társadalom akkor is, ami jócskán ad okot mai áthallásokra.) Nincs olyan utód, aki az ő életművét törés nélkül tovább tudná vinni, akit mind a keresztények, mind a pogányok elfogadnának, és szinte már vallásosan tisztelnének, ahogyan őt. Ezért hozza meg azt a páratlan és csodálatos döntést, hogy az országot Szűz Máriának-Boldogasszonynak ajánlja fel. A magyar nép sorsának irányítását az égbe teszi, és fordítva, az égit lehozza a földre.

Sík Sándor drámájának előadásában egy uralkodó utolsó napját látjuk, mégis egész személyisége kirajzolódik. A bölcs államférfi, a hívó magánember, a szerelmes férj és szerető apa, a már-már kegyetlen bíró, a szigorú hadvezér, sőt még a vágató pogány is.

Söptei Andrea, Rátóti Zoltán

Sík Sándor

István király

István – RÁTÓTI ZOLTÁN | Gizella – SÖPTEI ANDREA | Orseolo Péter – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Aba Sámuel – SZARVAS JÓZSEF | Vazul – KRISTÁN ATTILA | Gyöngy – MARTOS HANGA / BUBIK RÉKA | Buda – MACZKY-KÓ BÁLINT e. h. | Sebős – MÉSZÁROS MARTIN m. v. | Ilona – BATTAI LILI LUJZA e. h. | Anasztáz – RUBOLD ÖDÖN | Csanád – MADÁCSI ISTVÁN | Bolyha – VARGA JÓZSEF | Szalók – KOVÁCS S. JÓZSEF

Közreműködnek a Szent István Egyetem Rippel-Rónai Művészeti Karának színészhallgatói: BUVÁRI LILLA, FÖLDI CSENGE, GYIMESI ÁDÁM, GYÖNGYÖSSY CSENGE, KALIVODA IMRE, KELEMEN MÁRK, KOVÁCS BOGLÁRKA, LADÁCS FANNI, MACZKY-KÓ BÁLINT, RAJNAI LÁZÁR, SZENTIVÁNYI NIKOLETT

Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Bercsenyi Krisztina // Bábtervező: Horváth Márk // Koreográfus: Berecz István

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

mikor? hol?

április 13. – 19 óra • Gobbi Hilda Színház

Mennyei szép rózsza

A Fabók Mancsi Bábszínház Mária-misztériuma

Színházunk vándorszínházként működik 2009 óta, jó ideje zsámbéki székhellyel, kőhajításnyira a Zsámbéki Öregtemplom romjaiban is fenséges falaitól. E szakrális tér közelsége hívta elő belőlünk egy misztériumjáték megteremtésének vágyát. A templom jobb apszisában, a folyamatosan pusztuló kövek felszínén száz éve még látható volt egy Köpönyeges Mária-freskó. A Szűzanyácska személyes életünkben és a magyarság életében is meghatározó, nem volt kérdés számunkra, hogy a szakrális bábelőadásunk az ő személyéhez fog kötődni. Aki ismer minket, az tudja, hogy általában népi forrásokból, gyűjtésekből táplálkoznak előadásaink.

A Mennyei szép rózsza előadásunk esetében is így tettünk, hiszen lenyűgöző a látomásos szakrális szenténekeink, és a Szűzanyácskát szerelve tisztelő népmesei gyűjtések, legendák tárháza. Misztériumjátékunkban archaikus népi imádságaink, szent énekeink és legendáink idézik meg az Istenszülő Szűzanya alakját. Előadásunkban a népi éneklés, mesemondás, bábmozgatás és élő hangszeres zenélés együttes jelenléte alakítja az eseményeket úgy, hogy a szentséges történetben a humor is fel-felfénylik – hiszen a néplelekben e kettő elválaszthatatlan egymástól. Játékunkban Szűz Mária a fogantatástól kezdve, fia keresztthalálán át eljut a mennybemenetelig. A végén megemlékezünk Szent István királyunkról is, aki halála előtti utolsó napjaiban felajánlotta országunkat a Szűzanyának, ezzel még nagyobb ünnepé avatva augusztus 15-ét, Nagyboldogasszony napját, hiszen

megalapozta a Regnum Marianum eszmét, amely szerint Magyarország Mária országa. A magyar nép lelkében nagyon szép helyet foglal el az Istenszülő, Napba Öltözött Szűzanya, de erős tisztelet és szeretet övezi szerte a világban. Azok az alkalmak, amikor szakrális térben, esetleg egy-egy Mária-ünnephez kötődve „szent időben” adhatjuk elő misztériumjátékunkat, igazán kedvesek a szívünknek. Ilyenkor a közönséggel való találkozás zárandoklatszerű élménnyé válik, s megtisztítja a lelkünket.

FABÓK MARIANN

Mennyei szép rózsza

Szereplők: NAVRATIL ANDREA, FABÓK MARIANN, KERESZTES NAGY ÁRPÁD, FEJÉR SIMON PÁL

Tervezők: Csilléry Orsolya, Fenyvesi Gábor, Grosschmid Erik, Palya Gábor, Mészáros Gábor

mikor, hol?

április 16. – 15 és 18 óra | április 17. – 18 óra • Gobbi Hilda Színpad

14 éven felülieknek ajánljuk | a Déryné Program előadása

Karády zárkája

Darvasi László zenés monodrámája

„Sokak számára megfogalmazott kérdés, sokak számára mindmáig keresett válasz: vajon ki volt Kanczler Katalin, azaz Karády Katalin? Sanzonénekes, filmszínész, legendás szerepek megformálója, vagy a végzet asszonya, vagy csupán eljátszott illúzió? Mindez külön-külön, vagy mindez egyben. Vajon a titokzatos szerep, a diva maszkja alatt milyen az ember? (...) Az egymást követő nemzedékek sorát foglalkoztató kérdések ezek, amire a Gyulai Várszínház ősbemutatója, a *Karády zárkája* címmel bemutatott zenés monodrámában elmélyült és eredeti közelítésű választ kínál” – írta Magyar Nemzetben Viola Szandra a darab 2019-es előadása kapcsán.

Karády Katalint – a titokzatos, az ünnepeket, a rajongott, az áhított divát – ezúttal a Gestapo 525-ös számú cellájában látjuk és halljuk (még énekelni is!).

Pedig ez egy „olyan produkció, / sztárprodukció, / világpremier, / egyedi és megismételhetetlen produkció, / melyet senki sem láthat a két szemével”. Miközben mennyire szeretnénk tudni „hogyan kell titokzatosnak lenni, / hogyan kell izgatónak lenni, / rejtélyesnek, bestiának, jégkirálynőnek, szívárványnak... / huhh...!”

Hogyan lesz a szenvedéstörténetből megváltástörténet?

A szerző Darvasi László, aki korunk egyik legkiválóbb magyar próza- és drámaírója. Költői szépségű művében Karády Katalin élete szerepét alakítja szív-fájdító módon, hogy visszataláljon „az igazsághoz, / a normális, nappali fényhez, / a szabad levegőhöz, / a szélhez...” Az ambivalens érzések, a kitorolni vágyás igénye, egyben a fizikális korlátoltság érzékeltetése, a kapcsolódó dalok olykor

simogatóan altban, olykor szinte kiabálóan, de tisztán énekelt sorai megrendítettek, emellett tökéletesen elhitetik velünk, hogy Karády Katalin mégiscsak nagy művésze volt a 20. századnak.

Darvasi László

Karády zárkája

Karády Katalin – BARTHA BORÓKA

Zongorista: Horváth Zoltán

Díszlet, jelmez: Márton Erika

Rendező: BÉRES LÁSZLÓ

mikor? hol?

április 8. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

a Gyulai Várszínház vendégjátéka

Bohóc kerestetik

„Mindenkik” és „senkik”, akik a halállal játszanak

Három öreg bohóc várakozik az utolsó esélyre a világhírű román-francia író, Matei Vișniec darabjában. Egy felvételi alkalmával találkozunk velük egy makacsul zárva maradó ajtó előtt. Ők a jól ismert Fellini-film bohócainak a leszármazottai. Egyszerre: „mindenkik” és „senkik”.

A szánalmasan színpadias szereplők dialógusait időnként megszakítja az ajtón túlról a múltó vészjósló ketyegése. Amikor hirtelen gyermeki, pajkos naivitással ugratják egymást vagy épp féltékenyen, szarkasztikus pimaszsággal sírva ölelik át a társukat, megdöbbenve sanyarú sorsukon, az aréna lecsúszott művészei valósággal provokálják önmagukat a halállal való versenyre, siettetve az elkerülhetetlent. A darab figurái magukban hordoznak valamit a kegyetlenség, a gyengédség és a gyermekiesség paradox keverékéből. Szeszélyük azonban komoly, komikus, tudatos és kétségbeesett önámítás: „Ha mi megszününk, akkor a művészet is eltűnik. Tessék, mindennek vége. Ezért mondom, adjuk el magunkat drágán, aranyban” – fújja Niccollo nevetségesen.

Szerepükbe menekülve, foglyai maradnak annak a kényszernek, hogy bebizonyítsák maguknak, hogy még képesek előadást tartani. Így nem tesznek mást, mint mímelik az életet, és az úgynevezett legfőbb művészi küldetésben találják meg a „mentésget”, a sorssal szemben, hogy még egy nappal tovább folytassák. A régmúlt idők illuzórikus dicsőségét idézve Niccollo, Filippo és Peppino felváltva, a másik kettő előtt játszanak el egy-egy bohózatot, a virtuozitás e lélegzetelállító mintái azonban a halál példázatai.

Matei Vișniec

Bohóc kerestetik

Niccollo – SZÉLYES FERENC | Filippo – GYÖRFFY ANDRÁS | Peppino – KÁRP GYÖRGY

Fordította: Réz Pál // Dramaturg: Elek Tibor // Díszlet, jelmez: Szélyes Andrea

Rendező: BÉRES LÁSZLÓ

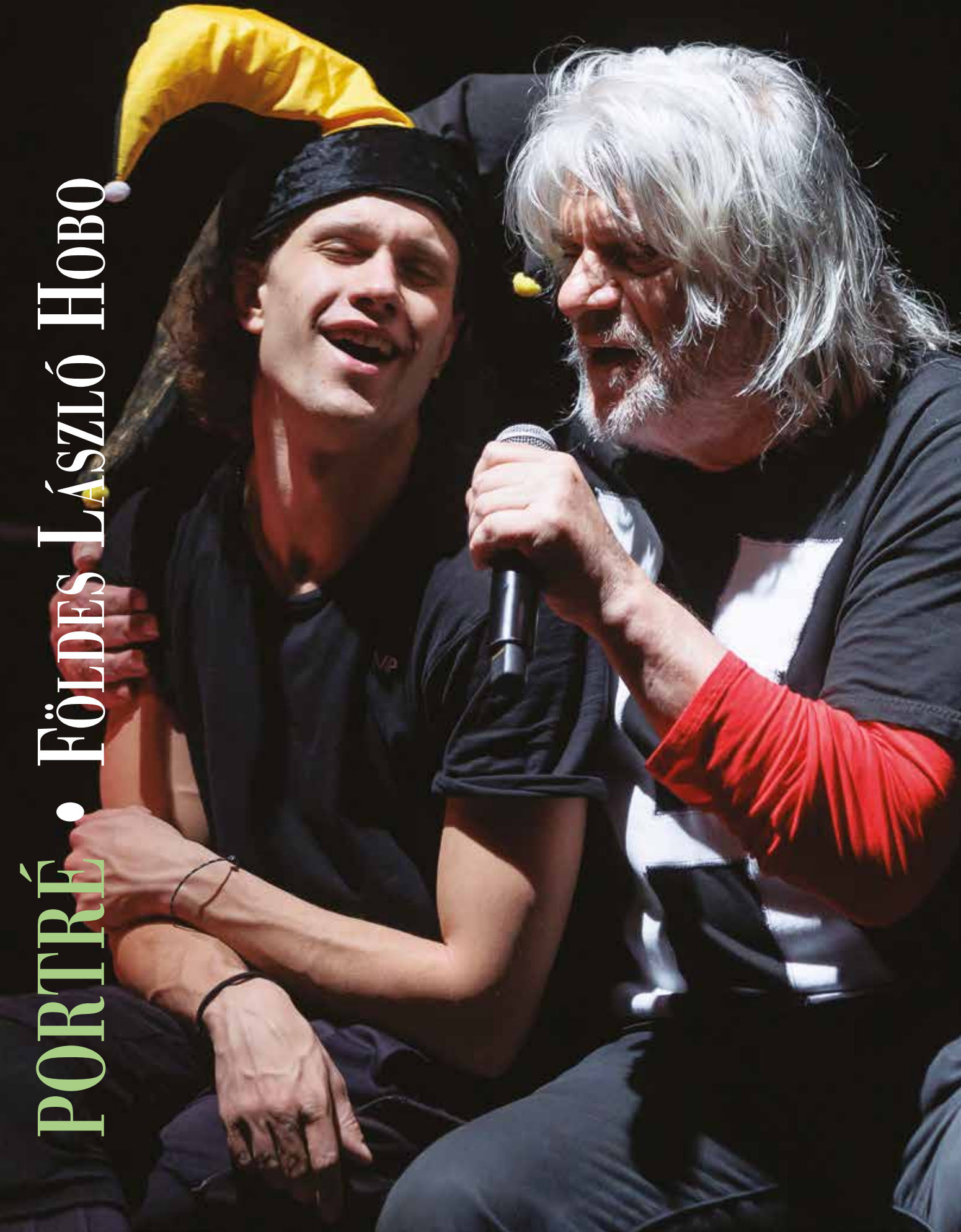
mikor? hol?

április 23. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

a Gyulai Várszínház vendégjátéka

PORTRÉ • FÖLDES LÁSZLÓ HOBÓ

„Mindig kritikus voltam minden hatalommal. Ha úgy érezném, hogy nem tartják tiszteletben a szabadságomat, nem dolgoznék itt. De engem a közönségem tart el. Eddig is eljöttek és ma is eljönnek a fellépéseimre, ebből élek.

„Ezért nem kell alkalmazkodnom”

Földes László Hobo az érintések öröméről, hobológjáról, „újseggírókról” és a rekordgyanús JA-statisztikáról

Január végén mutatta be a Medvevára című előadását a Nemzetiben, február 15-én a Papp László Budapest Sportarénában teltház mellett ünnepelte 80. születésnapját, portréfilmet forgatnak az életéről, és hamarosan turnéra indul... De mit kell még mindenképpen elvégeznie Földes László Hobónak? A Kossuth-díjas bluesénekes, dalszerző, előadóművész, a Nemzeti Színház társulati tagja vall komolytalanságról és lelki kötelességről.

A születésnapi arénakoncerten azzal lepte meg a nézőket, hogy lement a küzdőtérre, és együtt ünnepeltek percekig. Tervezett performansz volt ez?

– Megtettem ezt már máskor is, de úgy, hogy még a világosító sem tudta, hol jelenek meg a tömegben. Észrevétlenül a hátuk mögött osontam be, hogy meglessem őket, hogyan érzik magukat. József Attilától *A betediket* kezdtem mondani, de

egyre többen észrevettek és beszálltak a versbe, ami ugyan kissé kaotikus lett, de a boldog emberek arcát látni, szeretetüket, érintésüket eltűnő fantasztikus volt. Most nehezebb volt, hiszen egy kamera kísért végig és „testőrök” is voltak velem, mert felvétel készült a koncertről. Hasonló érzés volt ez, mint amikor a Színházi Olimpián az utcákon tűntem fel *Az utcazenész* című műsorom számaival, és az emberek között játszottam...

Mi a legrosszabb tulajdonsága?

– Sokszor türelmetlen és néha dühös vagyok.

Miért?

– Évtizedek óta ugyanazok a kérdések: miért ott lépek fel, ahol, miért csinálom ezt meg azt? Az évek alatt megértettem, hogy teljesen mindegy, hogy a Katona József Színházban vagy a Nemzeti Színházban játszom, „ezeknek” mindegy.

És mit felel?

– Megújítandó a pusztulóban lévő magyar nyelvet, legalább egy új szóval hozzájárultam a remélt megmaradáshoz. Ez a szó az „újseggíró”. Bértollnokok ők, többen itt voltak már a hetvenes években és új társaikkal új gazdákhöz csatlakozva ugatnak. Ha válaszolsz a mocskolódásukra, mindenképpen alulmaradsz, hiszen övük a sajtó, az internet, a közösségi média. Így, inkább, ha valaki provokál, személyesen beszélok neki, ez mindig beválik.

Akár a mindenkori hatalomnak is?

– Mindig kritikus voltam minden hatalommal. Ha úgy érezném, hogy nem tartják tiszteletben a szabadságomat, nem dolgoznék itt. De engem a közönségem tart el. Eddig is eljöttek és ma is eljönnek a fellépéseimre, ebből élek. Ezért nem kellett alkalmazkodnom a rendszerváltás előtt, és ezért nem kell most sem.

Bizonyára a fiatal koráról is mesél az önről készülő portréfilmben. Hogyan áll a mozi?

– Fogalmam sincs. Még nem láttam egy kockát sem. Felvettek velem tizenhat órányi interjút, de hogy ebből mit vágnak össze, nem tudom.

Mintha mikroszkóp alatt vizsgálnák?

– Nevetni fog, de van egy új tudomány, a hobológia, aminek én vagyok az állatorvosi lova. A tudományos szocializmust és a marxizmus-leninizmust váltotta fel. Nyaranta Vigándpetenden, a Hobo klubban a Hobológiai Társaság Vándor Lógyűlést tart, ami laza, de tematikus beszélgetésnek indult, ám az évek alatt délután háromra a közönségnél beáll a kajakóma, úgyhogy én dumálok tíz napon át egész nap. Ez lett a fényes jövőnek indult hobológiai szeminárium. A két éve megjelent, *Térdig a szarban, fülíg a szeretetben* könyvemben leírtam, hogyan lettem csavargó, azaz valóban „hobo”. Kétféle csavargó van. Az egyik meg akarja ismerni a világot, a másiknak menekülnie kell. Nekem az utóbbi jutott, és ez mély nyomot hagyott bennem. Bár az előbb azt mondtam, hogy türelmetlen vagyok, de ha jobban belegondolok, mennyi ideje bírom ki ezt a szakmát... Nem is értem, hogy tudtam ennyi mindent létrehozni? Végig csinálni... Esélyt adtam egy csomó zenésznek, akik most öregen irigyelnek meg az interneten mocskolódnak, miközben évtizedeken át abból éltek, amit én kitaláltam, vagy még most is azt játsszák, mint amit negyven éve írtam nekik. Nem tudják megkülönböztetni József Attilát Adytól, de azon gúnyolódnak, hogy nem tudok gitározni. Ebben a környezetben csináltam végig ezt a hosszú időt.

Hogyan bírja ilyen lendülettel nyolcvan évesen?

– Az exhibicionizmus más műfaj, mint a színház, a zene vagy a költészet. Nem szívesen kerülöm ki a kérdést, de talán azért bírom még, mert mindig az foglalkoztatott, amit csinállok, nem pedig önmagam.

Most például a Nemzeti Színházban nemrég bemutatott *Medvevára* című új előadása után beszélgetünk.

FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

„Igazi nevem Hobo, anyakönyvileg Földes Lászlónak hívnak, 1945-ben születtem. Pályámat 23 évesen kezdtem, azóta énekelek, írok. Tíz évre rá kezdtem verseket mondani. Tömérdek lemezt csináltam, írtam pár könyvet, színdarabot, 1978 és 2011 között játszottam a Hobo Blues Bandben, 2006 és 2013 között a debreceni Csokonai Színház tagja voltam, jelenleg zenészként szabadúszó vagyok, előadóként pedig 2013 óta a Nemzeti Színházban játszom.”

A Kossuth-díjas művész a 2024/2025-ös évadban tartotta a *Medvevára* előadás premierjét a Nemzeti Színházban. Műsoron van ezen kívül *Az utcazenész*, a *Halj meg és nagy leszél* és a *Tudod, hogy nincs bocsánat* című előadása.

– Most fáradt vagyok, mert nagyon kellett koncentrálnom, mivel még nincs igazán bejáratva ez az előadás. Tartottam is a mai estétől, de van két kiváló partnerem a színpadon – Majoros Ágnes bábművész és Cserhádi Gergely táncos –, így nem kellett egyedül elvinnem a balhét, végül is nem dobáltak paracicsommal.

Miért éppen medve?

– Feleségem és a barátaim közül sokan így hívnak. Pedig százötven kilósan is inkább lepke szeretnék lenni.

Miért lepke?

– Mert nem tudom komolyan venni magam. Milyen jó lenne repkedni és nem törődni a világgal. De nekem más sors jutott. Nehéz, de szép.

A Medvevárában a múltba utazunk vissza. A darab tele van történelmi-kulturális utalásokkal. Önkényesen hadd emeljek ki egyet: Villon *Haláltánc balladáját* Faludy György átköltésében. Ennek megzenésített változata több ponton – például a 2021-ben a Nemzetiben bemutatott *Vadászat* című előadásban is – felbukkan az életútján. Miért olyan fontos ez a vers?

– Az utolsó versszak miatt, ami így szól. „A vén Paraszt már tudta s várta / alkonytájt kinn az udvaron: / Görnyedt testünknek nincsen ára, / s úgy halunk meg, mint a barom. / Kaszás testvér! Sovány a földünk! / könyörgöm: egyet tégy nekem: / ha elviszel, szórd szét trágyának / testemet künn a réteken!” Hetedikes voltam, amikor Verbőczy Nándi barátom egy stencilpéldányon a kezembe nyomta. Akkoriban betiltott vers volt az itthonról elüldözött Faludy György miatt. Kommunista családban nőttem fel, szüleim a harmincas évek végén, a negyvenes évek legelején lettek kommunisták. Akkoriban ez az eszme nekik olyan lehetett, mint az öskereszténység. Segíteni az elesetteket, a szegényeket. Nekem tudatlan kislányként legalábbis ilyesmit jelentett. Ez a strófa rám rúgta az ajtót, előbb kapott el, mint József Attila „tanításai”.

Pedig a József Attila-estjeit sem ma kezdte...

– Ezekről statisztikát vezetek. 1991-ben kezdtem a Katonában a *Légy ostobával*, ez 313 alkalommal ment. A második a *Milyen jó lenne nem ütni vissza* volt, amit 175-ször játszottam, de a Kalákából, Sebő Ferencből, Galkó Balázsból, Huzella

Mit hagyok rád?

A Medvevára epilógusa

*Jártam városban, hol a pestis tombolt,
Az iskolában a tanár csaló volt,
Faluban, ahol csak egy kivert kutya élt,
A dómban, hol az ördög tartott misét.*

*Láttam bobócot nevetve sírni,
Írót, költőt, színészt hazudni,
Minisztert, bankárt, püspököt, prófétát,
Máglyákat, bitókat, láncokat, kalodát.*

*Akkor még a férfi nem lehetett anya,
A római pápa sem lehetett apa,
Bűnös lett valaki, ha kiderült, hogy meleg,
Ördögűző szerzetesek égették meg.*

*Arulás, beségás, háború, hazugság,
Nem lett jobb az ember, ez az igazság,
Nincs hova futni, a világ utolér,
Nincs hova bújni, fordulj újra felém!*

*Olvastam bibliát, könyveket, verseket,
Csodás meséket, szerelmes levelet,
Sok-sok gyönyörű, csalóka regényt,
Hittem nekik, ők adták a reményt.*

*Helyemet kerestem, bárholvá is mentem,
Otthon, idegenben, múltban, a jelenben,
Tudom, a jövőben nekem lesz helyem,
Hát visszamegyek oda, ahonnan jöttem.*

*De még van otthonom, családom, barátom,
Bár az én hazám nem az én országom,
Tudom jól, hogy vesztek, de nem fogom feladni,
Próbáljunk meg együtt valahogy megmaradni!*

Mit hagyok rád? Mit hagyok rád? Mit hagyok rád?

Péterből, Jordán Tamásból és Márta Istvánból álló Merlin Kommandóval is nyomtam 112-t a *Születésnapomra* műsorból. A *Tudod, hogy nincs bocsánat* húsz éve alatt 573-szor mondtam, énekeltem József Attila verseit. A három együtt 1173. Ez utolsót Vidnyánszky Attila rendezte 2005-ben. Játszottam több ezer közönség előtt, ötször börtönben, határon túl, és volt olyan, amikor a közönség csak hét emberből állt. Ám a statisztikám szerint a húsz év alatt 99 869 ember látta. Ez állítólag a *Hajmási Péter* rekordjait is meghaladja!

Milyen volt a börtönben?

– A tököli börtönben egy rab a tisztelemre megtanulta *A betediket*. A fellépésem előtt engedélyt kért a börtönőrötől, hogy elmondhassa előttem. De mikor kiállt a társai elé, belesült. Mellé léptem, megfogtam a vállát, és soronként változtatva együtt mondtuk végig. Az előadás után egy „újszegíró” odalépett hozzám: „Na, milyen volt ezekkel a nyomorultakkal pacsizni?” Hogy mit válaszoltam erre, azt inkább nem idézem.

Egyetlen emberért is érdemes?

– Kedvenc városomban, Pécsen történt. A 70-es évek végétől rengeteg bulit csináltunk ott, rengeteg ember előtt. Majd

1992-ben felkértek egy József Attila-estre. Ám elfelejtették meghirdetni a programot, és csak heten jöttek el. Hogy honnan tudták meg, máig sem jöttem rá. Az igazgató bocsánatot kért, és kijelentette, hogy megkapom a gázsimat. Visszaautasítottam, mert nem végeztem el a munkát. Felajánlottam, hogy fizesse ki az útiköltséget, és hirdesse meg a műsort egy másik időpontra. Boldogan igent mondott, én meg készültem visszaindulni, amikor egy idős asszony kétségbeesetten beszólt, hogy márpedig ő azért jött, hogy József Attilát hallgasson. Nem volt mit tenni, felmentünk a színpadra, behúztuk a függönyt, körben leültünk, és megcsináltam az estét. Pár nap múlva kaptam a nénitől egy levelet. Hogy mit írt, nem publikus, ám azt igazolta, hogy egyetlen embernek is érdemes játszani, ha megérinti a lelkét.

Lehet Hobót rendezni?

– Ascher Tamás, Jordán Tamás, Kiss Csaba vagy Vidnyánszky Attila sem mondta soha, hogyan mondjak el egy-egy verset, elfogadták úgy, ahogy belőlem jött. Ez nagy elismerés, de ettől én még nem tudom magamról, hogyan mondom, mert egyszerűen magától jött, mert úgy látszik, ilyen vagyok. És persze attól, hogy elfogadnak, még be vagyok szarva. De állítólag az elfogadás is rendezés.

A *Medvevára* bemutatója alkalmából lapunknak adott interjújában van egy szép mondat: „Pillanatok, percek, órák vannak, amíg megfeledezhetünk arról, ami az emberiség történetében évezredek óta folyik, nem is beszélve a máról. A legfontosabb a szeretet, de ez sokszor kevés a vigaszhoz. Mindig a humort tartottam és tartom az egyik legfontosabb dolognak. És azt, hogy ennyi évet végig tudtam játszani.” A színpad, az előadás, a fellépés nyújt vigaszt?

– A koncertek és az előadások a „nincs irgalom” címszó alatt mennek, tehát az tök mindegy, hogy érzem magam, élet-halálra megy. Bele kell dögleni. Vagy abba, hogy jól sikerül, vagy abba, hogy nem. De ha nincs kedve az embernek ezt csinálni, akkor abba kell hagyni. Engem a kedvem tart a színpadon. És a közönség. Tavaly 132 fellépésem volt. Minden előadás alkalmom arra, hogy az emberek közé menjek. Oda tartozom, nem vagyok se rocksztar, se színész, se költő. Csinálom a dolgomat, mert az a kötelességem, hogy tovább adjam, amit kaptam. Ha valamire büszke vagyok, talán arra, hogy 34 év alatt sok apró faluba is eljutottam a József Attila-estekkel. Ez a szolgálat. Nagy dolog, hogy ezt meg tudtam csinálni egy ilyen országban, ahol Latinovits Zoltán vagy Mensáros László mondott verseket. Rajtuk nőttem föl, ezért is nagy tisztesség számomra, hogy ennyien elfogadják, ha verseket adok elő.

És mi vár még a nyolcvanéves Hobóra?

– Májusban legalább harminc helyszínből álló turnéra indulok. Határon innen és túl. Két színházi bemutatóra készülök és a *Medvevárát* is közzé tesszük egy hangoskönyvben. De ezeken túl van még egy kötelességem. Még el kell mondanom, miért maradtam itt, a hazámban.

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZEMLE

PAJTASZÍNHÁZI

Jelenet Gyurkó László A búsképű lovag című vígjátékából,
amelynek színrevitelében Kozáry Ferenc segítette az iváncsai Rivalda Musical és Színház Stúdiót.

Mi az igazi népművelés, ha nem ez?

Profi színházi mentorok és a falusi amatőr színjátszók – tízéves a Pajtaszínházi Projekt

A vidéki életképektől a betyárballadán át a zenés nyugdíjasabszurdig – ez volt az idei Pajta Színházi Szemle sokszínű kínálata. Falusi színjátszókörök előadásai 2015 óta láthatók minden évben a Nemzeti Színházban rendezett eseményen. Az idén tízéves projektben a kezdetektől közreműködő mentorokkal arról beszélgettünk, együtt maradnak-e ezek a kisközösségek a jövőben, hogyan dolgoznak együtt profik és amatőrök, s hogy mi is a „pajtáskodás” lényege...

Akad-e a faluban egy elhivatott ember, aki megszervezi, menedzseli a színjátszókört? Ez a kulcskérdés. Ez a személy általában a kör vezetője – aki nemegyszer az alapítója is egyben –, de arra is van példa, hogy a település polgármestere az ügy motorja. Sőt, az is előfordult, hogy a Nemzeti Színházban rendezett Pajtaszínházi Szemlén sikeres bemutatkozás után a helyi szervezőből lett a település vezetője!

BÁTOR NŐK

A Pajtaszínházi Program célja a közösségteremtés. Alapkérdés, hogy kik kapcsolódnak be a színjátszókör munkájába. A magot túlnyomórészt azok alkotják, akik csaknem mindenben részt vesznek, ami helyben történik, mert érdekli őket a falujukban zajló közösségi élet, és hajlandók tenni annak fenntartásáért, színesítéséért. Az esetek nagy részében több a vállalkozó szellemű nő, mint a férfi.

– A legnehezebben színpadra csábítható korosztály a negyven-ötven éves férfiaké. Legyenek akár melósok, akár körzeti orvosok. Ők általában azt gondolják, sokszor ki is mondják: végzem a rendes munkámat, miért kellene nekem még művészkedni is? – említi Kozáry Ferenc.

Nemcsak a nemek aránya, hanem a korösszetétel is döntően befolyásolja a darabválasztást. A legfontosabb kérdés ugyanis: melyik szerep eljátszására van megfelelő ember a társaságban? Nem volna szerencsés, ha középkorú asszony alakítaná például a Rómeóval szerelembe eső Júliát!

– Az egyik településen, ahol dolgoztam, a színjátszókör a *Chicago* című amerikai musicalt szerette volna a szemlére vinni. Meg kellett mondanom nekik, hogy felejtsek el – elevenít fel egy emléket Kszel Attila. – Ahhoz ugyanis, hogy hatásosan elő tudják adni (sok egyéb elengedhetetlen szakmai feltétel mellett, ami egy musical színvonalas előadásához szükséges), legalább hat olyan lány kellene a társulatba, akit a nézőtérben helyet foglaló férfiak kimeredt szemekkel néznek, amikor megjelennek a színpadon. De itt csak egy ilyen van....

Ilyen helyzetekben célravezető megoldás, ha a mentor ajánl előadásra alkalmas darabot az adott helyzet ismeretében.

– Az egyik csapatban kezdetben egyetlen férfi volt, és vagy hat-hét nő – idézi egyik kedves munkáját Csáki Csilla. – Gondolkodni kezdtem, mit lehetne kihozni ebből, és eszembe jutott a Kodály által feldolgozott népdal: „El kéne indulni, meg kén’ házasodni, / De még az a kérdés, kit kéne elvenni”... És megszületett a megoldás: egy vígjáték, amelyben a házasulandó korban levő férfi vesztét éppen az okozza, hogy túl sok potenciális feleség veszi körül.

FELFÜTENI A „KAZÁNT”

A mentorok tapasztalatai szerint a színjátszókörök alapvetően a vígjátékokhoz vonzódnak.

– A színpadi hatáskeltő elemek közül főleg a bohóckodást, viccelődést választják, és várják az azonnali, közvetlen visszajelzést, vagyis a nevetést. Meg kell tanítani őket, hogy más eszközök is vannak, és ha jól végezzük a dolgunkat, egy idő után

valódi színészi pillanatok tanúi lehetünk – magyarázza Kszel Attila.

És hogy mivel indulnak a próbák? A „kazán” felfűtésével. A mentorok tapasztalatai szerint ugyanis a színjátszókörök tagjai kezdetben bátortalanok, elfogódottak, tehát el kell érni, hogy feloldódjanak, hogy a színpadi feladatok megoldására koncentrállhassanak. Erre az egyik leghatékonyabb eszköz az előjátás.

– Profi színházban nem szerencsés, ha a rendező előjátászik, mert a színészek megharagszanak rá: talán feltételezi róluk, hogy maguktól nem tudják, hogyan végezzék a dolgukat?! Amatőr társulatok tagjai viszont jó néven veszik, sőt, igénylik, hogy valaki megmutassa nekik, mit és hogyan tegyenek – számol be hosszú évek tapasztalatáról Kszel Attila. – Hiszen itt a próbafolyamat egyúttal színtanodai kurzus is, a színészmesesterség alapjainak elsajátítása.

Csáki Csilla improvizációs gyakorlatokkal kezdi a próbákat, és mivel az ő módszere szerint nagyrészt együtt találják ki és írják a darabokat, könnyű behelyezkedniük a szerepekbe.

– Ha elő kell játszanom, akkor olyan „rossz” színész vagyok – mint rendező –, hogy nem nehéz rájönniük, mit kellene jobban csinálniuk.

ALKALMI VAGY FENNTARTHATÓ?

A Pajtaszínházi Program célja, hogy minden évben más faluban, kistélepülésen alakuljon színjátszókör, és az előadás eljus-

Útközben – közös(ségi) színházi élményekkel gazdagodva

son a Pajtaszínházi Szemlére, amire minden évben a magyar kultúra napja alkalmából a Nemzeti Színházban kerül sor. Ilyenkor két napon át kéttucatnyi színjátszókör mutatkozik be, ahová elkíséri őket saját közönségük. Talán az egyik legfontosabb kérdés, hogy ezek után is együtt maradnak-e a társulatok, a program ernyője nélkül is tovább akarják-e, tudják-e folytatni ezt a közösségformáló tevékenységet. A mentorok tapasztalatai ezzel kapcsolatban eltérőek.

– A szemlén való részvétel egyfajta rangot biztosít a színjátszóknak a maguk településén, ahol nagy dolognak számít, hogy felléptek a Nemzetiben. A településről sokan eljönnek megnézni őket, és így a saját közönségük is részese a sikernek. Ez pedig arra buzdítja őket, hogy együtt maradjanak, és folytassák – ért egyet Kozáry Ferenc és Kszel Attila.

Csáki Csilla viszont arról számol be, hogy ha a helyiek nem tudnak kötődni valakihez – aki szakmailag, vagy a karizmája erejével – egyben tartja őket, a semmiből alakult csoportok idővel felbomlanak és szétszélednek. Ha régóta működő – vagy újraalakuló – színjátszókról van szó, a Pajtaszínházi Szemle újra lendületet ad nekik. Az volna jó, ha az előadásukat még

néhányszor el tudnák játszani akár otthon, akár szomszédos településeken. Csakhogy a műkedvelőknek megvan a maguk civil élete, nehéz a további fellépésekre mindenkit összehozni.

Valamit azonban mindhárom beszélgetőtársunk kiemelt: a közös munka nemcsak az amatőr színjátszóknak hasznos, de nekik is.

– A mentorkodás szakmai gyakorlat, lehetőség a folyamatos fejlődésre – mondja Kozáry Ferenc. Kszel Attila szerint inspiráló elfoglaltság, számos jó ötletet és működőképes megoldást köszönhet e munkának, amit nemcsak mentorként, hanem színészként és rendezőként is kamatoztathat.

– Segíték a színjátszóknak, ugyanakkor segítséget kapok tőlük ahhoz, hogy szoros emberi köteleket alakítsak ki, és kapcsolódjak egy közösséghez. Mindezt úgy, hogy közben végső soron az emberi lélekkel foglalkozhatok – összegez Csáki Csilla, majd hozzáteszi: – Mi az igazi népművelés, ha nem ez?

REGÉNYI HUBA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

MI A PAJTASZÍNHÁZ?

A 2014-ben újtárra indított Pajtaszínház Projekt célja a valaha erős magyar falusi színházszó hagyományok újjáélesztése. Az ötletgazda Vidnyánszky Attila volt, a program szervezését a Nemzeti Művelődési Intézet vállalta, amelyet szakmai partnerként a Magyar Teátrumi Társaság támogatott Szabó Ágnes vezetésével. A projekt keretében megalakult és újjászerveződött színjátszó körök munkáját kezdetektől mentorok (színészek, rendezők, drámapedagógusok, amatőr színjátszással foglalkozó szakemberek) segítették. A projekt lényege, hogy mindig új települések színjátszóköreinek megalakulását és első előadásának létrehozását támogatták, menedzselték.

A körök munkálatainak csúcspontját a Pajtaszínházi Szemlén való részvétel jelentette. A kétnapos eseménynek mindig a Nemzeti Színház adott helyet a Magyar kultúra napjához időzítve. A 2016-os első szemlén 24 színjátszó kör mutatkozott be. Az elmúlt évtizedben közel 180 település kapcsolódott be a projektbe, a legkisebb a 73 lakosú Vas vármegyei Keléd volt. Az elmúlt tíz évben összesen 50 mentor vett részt a munkában, többségük kezdetől fogva.

Az idei tizedik Pajtaszínházi Szemlén 19 vármegye 19 településének színjátszó csoportja, valamint három Kárpát-medencei társulat mutatkozott be. Vígjátékok, vidám stílusgyakorlatok, mesejátékok és népi színművek, valamint Molnár Ferenc és Móricz Zsigmond klasszikus műveinek színpadi feldolgozásai szerepeltek a programban. A jubileumi szemlével a projekt ebben a formában lezárult, de már folyik a „mozgalom” új formáinak kialakítása – remélhetőleg az évtizedes tapasztalatok hasznosításával.

MENTOROK

CSÁKI CSILLA (1974) RENDEZŐ

Marosvásárhelyen és Budapesten szerzett színházrendezői diplomát. Kezdetektől részt vesz a Pajtaszínházi Projektben mentorként. Tolna vármegyei falvak – Harc, Pálfa, Értény, Tolnanémedi, Németkér, Újireg, Iregszemcse – társulatait segítette.

Idén a bukovinai székely karácsonyi népszokást felelevenítő, *Csobánolás* című előadás színrevitelében segítette a hógyézi Székely Színház Színház Körét.

KOZÁRY FERENC (1954) SZÍNÉSZ,

RENDEZŐ

1998 óta a székesfehérvári Vörösmarty Színház tagja, többek között Pro Urbe- és Pro Cultura-díjban, valamint a Fejér Megyei Iparkamara Prima-díjában részesült. A második, vagyis 2017-es pajtaszínházi évadtól dolgozik a Fejér vármegyei falvak – Kincsbánya, Magyaralmás, Sárszentágota, Mány, Mezőszentgyörgy, Sárkeresztúr, Szabadhídvég – mentoraként.

Idén Gyurkó László *A búskepű lovag* című vígjátékának színrevitelében segítette az iváncsai Rivalda Musical és Színház Stúdiót.

KSZEL ATTILA (1969) SZÍNÉSZ,

RENDEZŐ, DRAMATURG, ÍRÓ

1992-ben kezdett dolgozni a Győri Nemzeti Színház tagjaként, művészi munkásságát 2015-ben Szent István-díjjal ismerte el a Győri Nemzeti Színházért – KÉSZ Alapítvány. A kezdetektől, 2016 óta a Pajtaszínház Projekt Győr-Moson-Sopron vármegyei mentora: Jobaháza, Dör, Bősárkány, Szany, Rajka, Győrújbarát színjátszóköreivel dolgozott.

Idén az általa írt *Best of(f) '90, avagy hová tűnt a „hogy is volt”?* című zenés „nyugdíjas-abszurd” színrevitelében segítette a jános-somorjai Grund Társulatot.

Gertrudisként az Argentínai Magyar Nemzeti Színház Buenos Aires-i Bánk bánjában, 1951

Két élete volt

Szelezky Zita – a „nemzet kishúga” – itthon és az emigrációban

Színészi pályájának mindössze nyolc évét töltötte Magyarországon, mégis sokan emlékeznek rá. A televíziós csatornák ma is műsorra tűzik filmjeit. A fennmaradt újságcikkek, a színházi kritikák, az előadások fotói is azt bizonyítják, korának népszerű színművésze volt. 110 évvel ezelőtt, 1915. április 20-án született Szelezky Zita.

Rég nem élnek azok a fivérek és nővérek, akiknek köszönhetően Szelezky Zita a „nemzet kishúga” titulust kapta. A II. világháború idején a kislányos alkatú, kedves mosolyú színésznő gyakran vett részt jótékonyági műsorokban, a harcba induló katonákat, a frontról hazatért sebesülteket biztató, lelkesítő, szórakoztató programokon. Játszott ugyan az Operettszínházban és a szélsőjobb által támadott Madách Színházban is, de elsősorban a Nemzeti Színház művésze volt.

EGY NEMZETIS AFFÉR

„Úgy érzem, magának a Nemzetiben a helye...” – mondta Ódry Árpád rendező Szelezky Zitának, legalábbis így idézte a művésznő visszaemlékezéseiben, interjúiban egykori színiakadémiai tanárának véleményét. A magán-színházakban talán jobban keresett volna, de már 1936-ban ösztöndíjként, 1937-től pedig rendes tagként

Pályakezdként a Nemzetiben Gózon Gyulával a Peleskei nótáriusban 1937-ben

játszott a Nemzeti Színházban. Hogy valóban ott volt a helye, ezt megerősítette a kor elismert kritikus, kulturális újságírója, Egyed Zoltán is. *A Film, Színház, Irodalom* című lap 1942. március 13-i számában megjelent interjú kérdéseiben is megfogalmazódik ez a vélemény. Azt írja: „...nem szeretem, nem szeretjük, hogy gyengélkedik, nem szeretjük, hogy nem játszik, nem filmezik (...) Micsoda butaság az például, hogy maga nem tagja a Nemzeti Színháznak, hiányzik, drágám, a repertoárban. Jó, jó, tudjuk, az a bizonyos affér, de ugyan ki emlékszik már arra?”

Szelezcky Zita akkor lassan több mint egy éve nem volt társulati tag a Nemzeti Színházban. Túl volt egy olaszországi filmforgatáson, megfázása, tüdőbetegsége miatt kórházba került. És túl volt azon a bizonyos „afféron”: nem volt hajlandó Tündeként színpadra lépni a *Csongor és Tündében*, amikor a Nemzeti 1941-ben Berlinben és Frankfurtban turnézott Vörösmarty drámájával. Úgy nyilatkozott, hogy szívesen ment volna, már csak a bemutatkozás, a lehetséges filmszerepek miatt is.

Mi lehetett tehát az ok, hogy ellentmondott a nemzeti igazgatójának, az előadás rendezőjének, Németh Antalnak, aki Ledér után Tünde szerepét akarta rábízni?

Szelezcky Zita visszaemlékezésében azt írja: már 1936-ban azzal biztatta Németh az akkor még színiakadémistát, hogy neki szánja Tündét, amire aztán egy nyáron át készült. Végül „csak” Ledér lehetett (amivel sikere volt), a címszerepet pedig Szörényi Éva kapta. Lehetett tehát némi sértettség is abban, hogy ’41-ben nemet mondott. Az emiatt rá rótt kamarai büntetéssel sem értett egyet, ezért hagyta ott a Nemzetit. Gobbi Hilda a *Közben* című önéletrajzi kötetében Németh Antalt idézi, aki szerint annak idején Szelezcky azért nem volt hajlandó Németországba menni, mert arra a nyárra már három filmes szerződése is volt...

CSILLAGBÓL BŰNÖS

Szelezcky Zita rövid hazai pályafutása alatt közel harminc filmben kapott főszerepet. Az első volt 1936-ban a *Méltóságos kisasszony*, rá egy évre következett a *Pusztai szél*. 1938-ban pedig már hat filmet is készítettek vele. A szakmai kritikák szerint filmjei közül kiemelkedett a *Sok hűbó Emmiért*, a *Bercsényi buszárok*, a *Rózsafabot* és az *Egy éjszaka Erdélyben*, amellyel az 1941-es Velencei Filmfesztiválon díjat is nyert.

A Nemzeti Színház tagjaként is több főszerepet játszott. Júlia volt a *Rómeó és Júliában*, Titánia a *Szentivánéji álomban*. Ibsen *Peer Gyntjában* Solvejgként mutatkozott be. Sata szerepében lépett színpadra Németh László *Villámfénynél* című kortárs

darabjában. Tóth Mari volt *A Noszty fiú esete Tóth Marival* című Mikszáth-regényből készült színpadi játékban, Boróka Tamási Áron *Vitéz lélek* című drámájában. A színésztársak elismeréséül 1939-ben megkapta a társulat legjobb fiatal színészenek járó Farkas–Ratkó-díjat.

A Nemzeti Színházba – az 1941-es távozást követően – csak 1944 őszén tért vissza, amikor már nem Németh Antal vezette a színházat. Kiss Ferenc igazgatósága idején, 1944. december 2-án mutatták be az Operettszínházban – mivel a Nemzeti épületét bombatalálat érte – Gárdonyi Géza *Annuska* című vígjátékát, a főszerepben Szelezcky Zitával. Ez volt az utolsó színházi szerepe itthon. 1944. december 10-én családjával elindult nyugat felé, és 1945. március 17-én sikerült átjutniuk Ausztriába.

A Budapesti Népbíróság 1948. február 7-én hozott jogerős határozata népellenes tevékenysége miatt bűnösnek mondta ki Szelezcky Zitát, és háromévi börtönre ítélte, tíz évre eltiltotta foglalkozásától, felfüggesztette politikai jogainak gyakorlását és teljes vagyonelkobzásra ítélte. A legfőbb bűne az volt, hogy a rádióban és a nyilaspárt rendezvényén is elszavalta Petőfi Sándor *Föl a szent háborúra!* című versét, ezzel biztatva az esztelen harc folytatására a hallgatókat. A Népbíróságra tanúként be-

A közönség kedvence katonák között 1940-ben (fent),
és az emigrációban sydney-i magyarok között 1974-ben (lent)
| fotó: Fortepan, magánarchívum

idézett egykori kollégák közül többen – így Várkonyi Zoltán, akinek az üdözések idején menedékkül felajánlotta a lakását, és Gobbi Hilda is – vallomást tettek, és leginkább menteni próbálták a szélsőjobboldalinak minősített színésznőt.

NEGYVENÖT ÉV

Szelezky Zita 1948. június 5-én érkezett Buenos Airesbe, ahol később megalapította az Argentínai Magyar Nemzeti Színházat. Irodalmi műsoraival, verses, zenés összejeléseivel később

rendszeresen szerepelt az Egyesült Államokban, Kanadában és Ausztráliában az ottani magyar közösségek összejeléseiben, rádió- és tévéjeléseiben is. Az 1956-os forradalom leverése után rádiószózatot intézett a világ asszonyaihoz. Édesanyjuk halála után nővérével Los Angelesbe költöztek. Ott már a saját stúdiójában készített hangfeljeléseket, népszerűsítette a magyar irodalmat, verset mondott, énekelt, mesekazettákat készített a gyerekeknek...

Budapestre 1990. szeptember 19-én, negyvenöt éves távollét után, hetvenöt éves korában látogatott újra Szelezky Zita. 1993-ban megkapta a Magyar Érdemrend Középkeresztjét. 1994. január 17-én a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte a Népbíróság 1948. február 7-én hozott ítéletét. Véglegesen 1997-ben települt haza, Érden talált otthonra, ott hunyt el 1999. július 12-én.

Szelezky Zitát a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Nekézseny temetőjében álló családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Síremlékén ez áll: „Szépséget a békében, hitet a háborúban, vigaszt az összeomlásban, reményt a hontalanságban... Adhat-e valaki ennél többet nemzetének?!”

A Szelezky Zita Alapítványnak köszönhetően 2018 óta minden évben a Nemzeti Színháznak az a művésze kapja meg a Szelezky Zita-émlékgyűrűt, aki a színház hajdani színésznőjének szellemében sokat tesz a versmondásért, a versek, a magyar irodalom népszerűsítéséért is.

FILIP GABRIELLA

| fotók: a külön nem jelölt képek forrása az OSZMI

Az eredetileg Bajor Gizinek szánt Júlia szerepében Szabó Sándorral, 1940 | fotó: Wellesz Ella

Kitérő az 1944-ben már bezárásra ítélt, „ellenzéki” Madách Színházban, ahol a kommunista Várkonyi Zoltán partnere volt a jobboldal sztárjaként az Első Anna és Harmadik Károly című vígjátékban

Szeleczy mondja

- » A művészi teljesítmény soha sem attól függ, hogy színpallosogató tragédiát, vagy úgynevezett „könnyű” darabot játszik az ember. A „hogyan?” a fontos. És a mai időkben a színész feladata is elsősorban a gondokkal és bánatokkal terhelt emberek színvonalas szórakoztatása, hogy a színházban egy kicsit mindenki megszabaduljon a mindennap küzdelmének emléktől. (1943)
- » De a jó Isten mellett volt s a kudarcból győzelemre változtatott mindent. Mert gyönyörű a művészi hivatás. De a legszebb hivatás, amelyet az ember a földön kaphat, magyarnak lenni – magyarnak lenni és maradni is mindig, mindenkor, minden körülmények között... És ha e két hivatást valaki össze tudja egyeztetni, akkor a legszebbet kapta a jó Istentől: magyarnak, művésznek lenni – vagy egyszerűen „magyar művész”-nek lenni! (1959)
- » Oh, a tervek... ebben a gátját vesztett világban? Őrizni és ápolni a magyar lelket; előadó esték, körutak Amerikában és talán Európában is... (1971)
- » Fel kellett szabadulnia az országnak ahhoz, hogy emelt fővel, félelem és megjuhászkodás nélkül léphessem át Hazám határát! Elhatározásomhoz hozzájárult az is, hogy drága nővérem hamvait is haza akartam vinni. Amikor Budapest felé közeledtünk, akkor döböntem rá, hogy milyen csoda történt velem, milyen kegyelmes volt hozzám az Isten, hogy ezt megengedte érnem: ennyi keserves, igazságtalan rágalmasz után – mely bizony nemcsak nemzetközi karrieremet tette tönkre, de még magyar vonalon is mindig érezte hatását –, a jó Isten hazavezérel egy szabad, boldog országba, ahol majd a régi címeres zászló köszönt a Ferihegy állomáson! (2003)

Az élet álom, 2005, Schell Judittal

KASZÁS ATTILA

(Vágsellye, 1960. március 16. – Budapest, 2007. március 23.)

Az egykori Csehszlovákiában, Vágsellyén született. Gyermekkorát Vágfarkasdon töltötte, ahol szülei a helyi iskolában tanítottak, majd Komáromban tanult. 1983-ban végzett a budapesti Színház- és Filmművészeti Főiskolán Horvai István és Kapás Dezső tanítványaként. 1984-től tizenöt éven át volt a Vígszínház társulatának tagja, amit négyévnyi szabadúzás követett, játszott a Katona József Színházban, az Új Színházban, a Budapesti Kamaraszínházban, a Rock Színházban, valamint Győrben, Kecskeméten, Sopronban és Szegeden. 2003-ban szerződött a Nemzeti Színházba.

Pályája során mintegy ötven darabban játszott főszerepet, televíziós és mozifilmekben szerepelt, különleges muzikalitása, kitűnő hangai adottságai révén számos zenés darabban és musicalben is remek alakítást nyújtott.

2007. március 19-én a Nemzeti Színház *Tizenkét dühös ember* című előadásának kezdete előtt agyvérzés érte, négy napra rá meghalt. 47 éves volt.

Munkásságát Jászai Mari-díjjal ismerték el. Halála után Magyar Örökség Díjat kapott.

A Kaszás Attila Terem örzi nevét a Nemzeti Színházban. 2008-ban díjat neveztek el róla, amelyet olyan színművész kaphat meg, akit kiemelkedő művészeti teljesítménye mellett közösségépítő magatartás jellemez. 2002-ben Zsigárd településnek adományozta édesanyja egykori házát, amely falumúzeumként és közösségi térként működik, a helyi kulturális fesztivál Kaszás Attila nevét viseli.

Tizenkét dühös ember, 2006

„Boldog is vagyok”

Negyvenhét évesen hunyt el. Alig negyedszázados pályafutása alatt félszáz színpadi szerepben láthatta őt a közönség. Többek között olyan előadásokban, mint a Dühöngő ifjúság, a Van, aki forrón szereti, a Padlás, a West Side Story, a Heilbronni Katica, a Sok hűhó semmiért, a Hair, a Csongor és Tünde, a Kétfejű fenevad, a Csókos asszony, A nyomorultak, a Koldusopera, a Bánk bán, a Mesél a bécsi erdő, a Tizenkét dühös ember, a Sárga liliom, a Holdbeli csónakos... A hatvanöt éve született művészre tőle származó idézetekkel és a Nemzeti Színházban játszott szerepeinek felidézésével emlékezünk.

Az egyik felvidéki kis faluban, Vágsellyén születtem, két és fél éves koromig Farkasdon éltem, ott tanítottak a szüleim. Aztán a szlovákiai Komáromba, Komarnóba mentünk. Egyszerűen éltünk. Szüleim tele voltak apránként fogyatkozó illúzióval. Fiatalon és lelkesen elindultak egy úton, de nem látták az út végét, ami csupa kudarc lett. Hitvesztésébe bele is tört édesapám. Ám amíg a hite élt, bearanyozta gyerekkoromat. Akkoriban másról szólt a világ, mással foglalkoztak az emberek, mint manapság. Vegyes ajkú és kultúrájú közösségben nőttem fel, de diszkriminációban alig volt részem. Az együttélés később változott rossz irányba. De ez politika, a politika pedig nem érdekel.

Jó szerzőtől, jó darabban, jó rendezővel, jó szerepben szeretek játszani. Változatos szerepekre vágyom, nem hagyom magam beskatulyázni. (...) Boldog is vagyok. (...) Szabadúszó lettem, így megtalálnak ezek a feladatok, és én nem zárkózom el előlük. Iszonyúan izgat, hogy mi történik az ország színházaiban. (...) Én szívesen mozdulok ki a fővárosból.

Reggelente beülök a kocsiba, mostanában Kecskemétre megyek, aztán Szegedre. Próba után visszautülök a kocsiba, rohanok Pestre. Játsszom egyet, hazamegyek, beveszek két Valeriánát, hogy valamennyit aludni tudjak. Ez az élet hosszabb távon életveszélyes. De van még négy-öt ilyen évem, amit ki tudok használni.

A kételyekből építkezem. Azok noszogatnak, lökdösnek. Meglehetősen sokat segít, hogy szakmai szempontból pallérozódom. Ez átsegít olyan hullámvölgyeken, amelyek régebben csak hosszú idő alatt tudtam átvergődni. Ezért a kételkedéseim ideje is meg rövidült. Ettől azonban még ragaszkodom a kételyeimhez.

Kisebbségi magyarnak lenni egy másik életézés. Amikor idejöttem tanulni, döbbenet vettem észre, hogy itt mennyire nem fontos ez az egész. Néhányan abszolút közömbösek, például nem értik a magyar igazolványt sem, mások meg politikai erényt szeretnének Trianonból kovácsolni. Nekem a nihiltől, de a pántlikás magyarkodásból is elegendem van. A határon túli magyarnak azt jelenti a haza, mint a sivatagi embernek a víz. Egy sivatagi embernek a víz lelkiállapot. Szeptembertől a Nemzeti Színház tagja vagyok, mert fontos számomra, hogy a falak egészséges, jó szellemekkel teljenek meg. Megpróbálok ezért – tehetségemhez mérten – mindent megtenni. Ha ez nem sikerül, akkor tovább állok.

III. Richárd, 2004, Kulka Jánossal

Bánk bán, 2002

Holdbeli csónakos, 2003,
Szinetár Dórával

A közönség kívánatára.

Bérllet

Pest, szerdán, martius 15-én, 1848.

276.-dik szám.

Huszonnegyedszer:

A nézőhely teljes kivilágításával:

Bánk bán.

Eredeti történeti drama 5 felvonásban. Irta Katona József.

Rendező: Lendvai.

SZEMÉLYEK:

H. Endre, magyarok királya	— — — —	Bartha,	Miklál bán, }	Melinda bátyjai	—	Udvarhelyi.
Gertrud, királyné	— — — —	Laborfalvi R.	Simon bán, }	—	—	Szllágyi.
Béla,	— — — —	—	Zászlós	—	—	Gózon.
Endre, } kis gyermekei	— — — —	—	Petur bán, bíhari főispán	—	—	Egressy G.
Mária,	— — — —	—	Miksa bán, a királyfiak nevelője	—	—	Szigligeti.
Otto, Berchtold meranai herceg fia, Gertrud	— — — —	—	Sólom mester fia	—	—	Körösy.
testvéröccse	— — — —	Szigeti.	Bendeleiben Izidóra, turingiai leány	—	—	Komlóssy Ida.
Bánk bán, Magyarország nagyura	— — — —	Lendvai.	Egy udvaronc	—	—	Egressy B.
Melinda, felesége	— — — —	Lendvayné.	Bíberch, kalandor lovag	—	—	Fáncsy.
Soma, fiacskájok az udvarnál	— — — —	—	Tiborc, paraszt	—	—	Szentpétery.

—Udvari asszonyok. Lovagok. Békétlenek. Katonák. Joldányok. Történik: 1231.

Helyárak pengő pénzben:

Földszinti a első em. páholy 5 for. Második em. páholy 4 for. Földszinti támlás karszék 1 for. 20 kr. Földszinti zártzék 50 kr. Második em. zártzék 30 kr. Földszinti bemenet 30 kr. Második em. bemenet 20 kr. Karzat 8 kr.

Bemza szabadságidejét használja.

Kezdeté 7 órakor, 10-edfélután

Holnapután, pénteken, mártius 17-én, bérlletszünettel:

Hunyadi László.

Nagy eredeti opera 3 szakaszban. Erkel Ferencztől.

Nyomatja Beiszel, Piaristák épületében.

Kiadta: Szigligeti, útkar.

SZÍNHÁZTÖRTÉNET

BAJZA JÓZSEF

(Szücsi, 1804. január 31. – Pest, 1858. március 3.)

Színházvezető, kritikus, költő. Színházi elményeit pozsonyi diákként 1823–24-ben, majd 1829-től a Pesti Német Színházban szerezte. 1831-ben elindította a *Kritikai Lapok* című folyóiratot, majd 1837-ben Vörösmarty Mihállyal és Toldy Ferencsel közösen az *Athenaeumot*.

1837–38-ban a Pesti Magyar Színház (amely 1840-től Nemzeti Színház néven működött) első igazgatója volt. E minőségében kidolgozta a színház működési szabályzatát. 1838-ban az operarészleg fejlesztését és a zenés művek fokozatos előretörését látva lemondott. 1839-ben tapasztalatait röpiratban összegezte az Országgyűlés számára: *Szózat a pesti Magyar Színház ügyében*.

1838 és 1847 között a Nemzeti Színház drámabíráló bizottságának tagja és meghatározó alakja volt. 1847–48-ban a Nemzeti Színház igazgatója.

Hazafiúi tartozás

Bajza József második vezetői korszaka és az 1848-as forradalom

1837-ben Bajza József vezetésével zajlott Pest-Buda első magyar nyelvű kőszínházának, a Nemzetinek a „beüzemelése”, a működés kereteinek kialakítása, szabályozása. Tisztségéről szűk egy esztendő múlva lemondott. Tíz évvel később már egy professzionálisan működő intézmény élére hívták vissza. Ekkor egy nem látott helyzettel is szembesülnie kellett: 1848. március 15-én ő döntött arról, hogy este „a közönség kívánatára” a Bánk bánt adják elő.

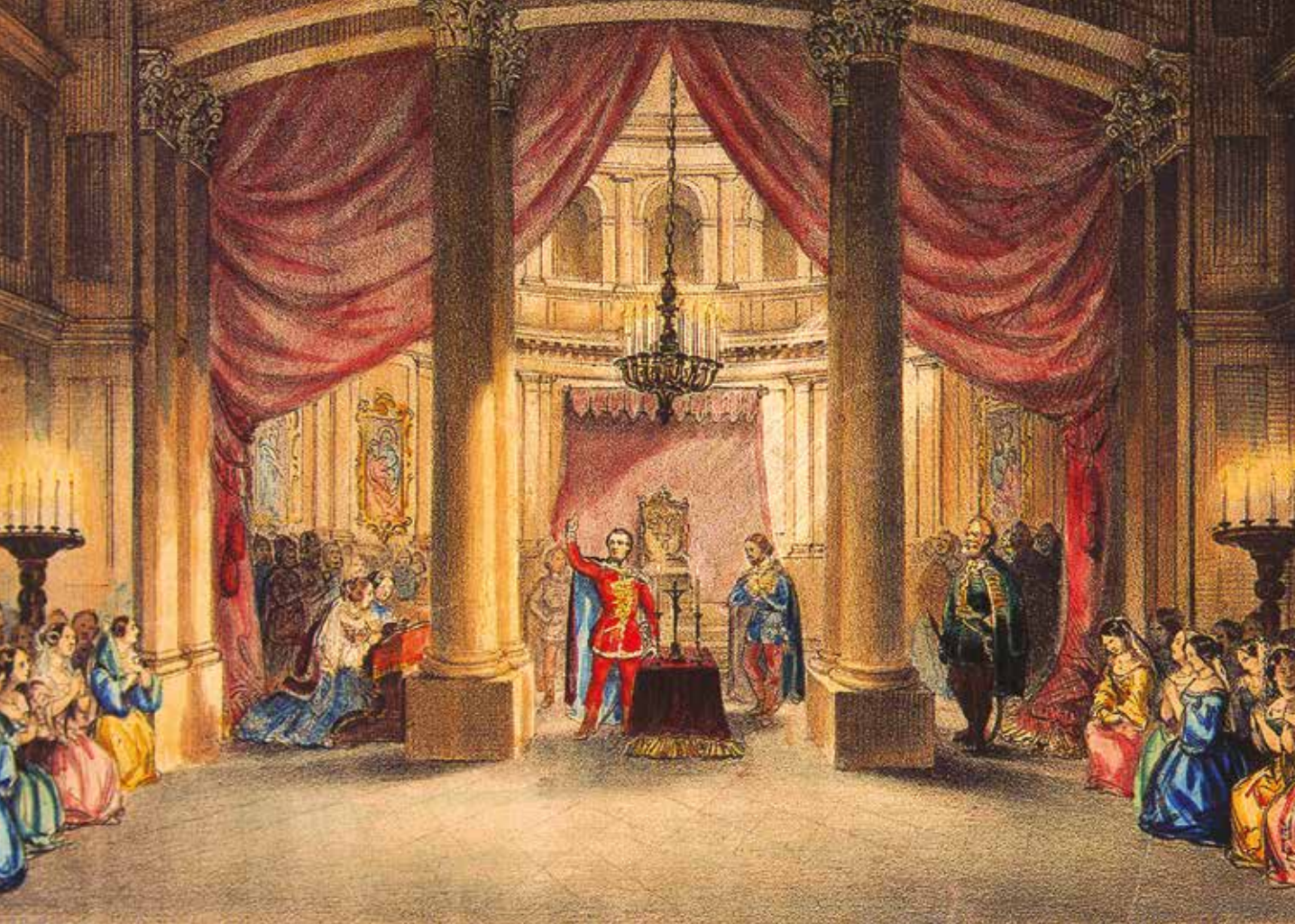
„Nyolc hét hián egy évet tölték a pesti Magyar Színház kormányzásában, mostoha körülmények miatt kevés sikerrel ugyan az intézetre, de annál többel magamra nézve; mert tanultam embereket ismerni s magamat, s tapasztalást gyűjték azon mezőn, hol előbb csak elméletileg voltak eszmém.”

Ezzel a mondattal indítja Bajza József, a Nemzeti Színház első igazgatója *Szózat a pesti Magyar Színház ügyében* című röpiratát. Az 1837. augusztus 22-én megnyitott intézmény igazgatását 1838. június 5-éig vivő Bajza ebben az 1839-ben megjelentetett kiadványban színiigazgatóként szerzett tapasztalatait, valamint a színház fenntartási, finanszírozási és működési rendjével kapcsolatos meglátásait foglalta össze. Arra a meggyőződésre jutott, hogy „tökéletes színiigazgatási rendszer, véleményem szerint, még nincs feltalálva, s ennek dicsősége későbbi időknek maradand”. A megállapítás igazolódott, már a színház működésének első évtizedében többféle igazgatási rendszert

kipróbáltak, javítottak, 1847-ben magát Bajzát is ilyen céllal hívták vissza, ez lett a második igazgatási periódusa. (Az első években Pest vármegyei tisztviselőkből álló igazgatóválasztmány mellett volt „külsős” színészeti igazgató.)

TAPASZTALAT A KÁOSZ ELLEN

1840. május 13-án a pozsonyi országgyűlésen a színház az országos pártolás (irányítás, felügyelet) alá vonták, vezetését 1841. január 1-jétől ideiglenesen az országos kiküldöttség vette át. 1843-ban Bartay Endre zeneszerzőnek adták bérbe az intézményt. (Az ő érdeme, hogy pályázatot írt ki a *Himnusz* és a *Szózat* megzenésítésére, így született meg Erkel Ferenc és Egressy Béni szerzeménye.) Bartayt 1845 januárjában országos főigazgatóként Ráday Gedeon váltotta, aki a Nemzeti Színház történetében először bevonta az irányításba a színház vezető beosztású munkatársait is.

A forradalom alatt is játszották Erkel Ferenc 1844-ben bemutatott operáját, a Hunyadi Lászlót

Az író és színész Czákó Zsigmond sajtónyilatkozata szerint Ráday ezzel a döntésével igencsak kivonta magát az üzemmenet irányítása alól, a vezetői feladatok szétaprózódtak, ami 1847-re kaotikus állapotokat eredményezett: *„Itt az igazgatóság nem bír illő rendben tartani és kezelni ruhatárt, díszterményeket, világítást, pénztárt, szereplő személyeket, törvényszéket, - rendeletség, örökös bizonytalanság a repertoírban, próbákon, előadáson, minduntalan véletlen bajok, minden lapok és a közönség telve panaszszal. Ki oka ennek? Titkár: »én nem.« Rendezők: »mi sem.« Ügyvivő: »én sem«. Mindent a méltóságos gróf/határoz és intéz bölcs belátása szerint, a dolgok törvényes formában kezeltetnek, mi akármikor kimutatható, az ellen szólni nem lehet.”*

A panasz megjelenése éppen egybeesett a liberális reformellenzék 1847. március 15-én tartott pártszervezési konferenciájával, ezért a lapok teret adtak a bepanaszolt vezető színészek felszólalásainak is, majd megjelentettek egy Rádayt támogató nyilatkozatot. A kialakult vissza helyzet rendezésére – Kossuth Lajos kezdeményezésére – az Ellenzéki Párt tett javaslatot, mely szerint a napi irányítást vivő aligazgató kinevezését látták szükségesnek. Kellő mérlegelés és megfontolás után választásuk a korábban már színigazgatói „tapasztalást” gyűjtött, nem utolsósorban pedig velük azonos politikai nézeteket valló Bajza Józsefre esett.

SZÍNÉSZEK „KORMÁNYZÁSA”

Bajza 1847. október 1-jén lépett másodszor hivatalba: a főigazgatóságot vivő Ráday mellett a teátrum mindennapi ügyeit irányító aligazgató lett. Az újbóli megbízást tehernek érezte, *„én részemről azt hittem s hiszem, hogy a nemzeti színügy iránti hazafiúi tartozásomat eléggé lefizettem már első izbeni igazgatásommal”,* s előre leszögezte, hogy az aligazgatóságot csak a következő évad kezdetéig, 1848. április 1-jéig vállalja. Pedig ekkor sokkal kedvezőbb körülmények várták, mint 1837-ben.

Az igazgatósági rendszerek cserélődése ellenére az első évtizedben lezajlottak azok a folyamatok, amelyek az intézmény egyre szakszerűbb működését, üzemmenetét biztosították. 1838-ban Bajza még úgy érezte, hogy minden feladattal egyedül kell megbirkóznia, *„én ennek a színháznak pénztárnoka, gazdája, rendezője, cancellistája, tisztartója, díszítője, ruha gondviselője, egy szóval sclávja vagyok”,* 1847-1848-ban viszont már sok megoldandó ügyet ki tudott szignálni a szakmai tanácsadó testület más tagjainak, elsősorban a titkárnak és a rendezőknek. Igaz, vezetői szinten a munkakörök szétválasztása még mindig nem történt meg, az igazgató továbbra is egyszerre foglalkozott művészeti, „fenyítéki” és gazdasági ügyekkel.

A munkafolyamatok pontos betartatásának rendje ráadásul napi szintű jelenléte kívánt, s mint a már idézett *Szózat*

a pesti Magyar Színház ügyében című röpiratból kiderül, Bajza szerint az igazgató számára a legnagyobb kihívást a szinte mindig felfokozott lelkiállapotban lévő színészekkel való türelmes foglalkozás jelentette: „Színész általában ingerlékenyebb, indulatosabb, mint más osztálybeli ember [...]. Ő haragra, irigységre, bosszúra, nevetésre, szerelemre könnyebben gerjed; neki kevesebb lelki nyugalma van, s vele általában nehezebb bánni, mint más osztályú emberekkel. Azért, ki színészeket kormányoz, legelső és legfőbb szüksége van arra, hogy saját indulatait zabolázzon bírja, és türelme legyen bevárni mindenek legalkalmasabb idejét. Önmegtagadásra van szükség sokkal inkább, mint bármely hivatalban. Színész és színész örök vetélkedésben élnek egymással, ami magában nem bíba, [...] de az színészek között könnyen irigykedéssé, egymás elleni áskálódássá – kivált a gyarlóbb nőszemélyeknél – fajul, s ebből vég és szám nélküli perpatvar, egybeütkezés veszi eredetét, melyeket elintézni az igazgató bölcsességéhez tartozik.”

ÖNKÉNY NÉLKÜL

Amikor Bajza 1847 októberében átvette az irányítást, a belső szakmai apparátus létszáma a tíz évvel korábbinak körülbelül másfélszerese, kétszázhat fő volt. Munkájukat ekkor már egy 221 pontból álló belső színházi törvénykönyv szabályozta, amely alapján Bajza pontos képet kaphatott a színházi munkaszervezet elmúlt tíz évben történt bővüléséről, s a munkafolyamatok célszerűbb összehangolásáról. Mivel a regula minden munkatárs feladat- és hatáskörét szabályozta, a szakmai muhasztásokat és vétségeket meg tárgyaló belső színházi bíróságok

önállóan működhettek, Bajzának csak a törvényszék összehívásáról és a bírák kinevezéséről kellett rendelkeznie.

Az igazgatók közül ő volt az első, aki hivatali munkájának szinte minden részletét dokumentálta, leveleket írt és levélben adott utasításokat a színház titkárának, Szigligeti Edének, a prózai darabok egyik rendezőjének, Egressy Gábornak és a pénztárnoknak, Kolosy Gergelynek. A levelek szerint művészi kérdésekben is határozott volt, ugyanakkor nem akart önkényesen dönteni, hallgatott a magánál „practicusabb”-nak gondolt színházi emberek véleményére. A szereposztás kényes kérdésében ragaszkodott privilegizált helyzetéhez, szerette utasításba adni, hogy egy-egy újonnan színre kerülő prózai darab szereposztását miként képzei el, azonban, ha Egressy bizonyos szerepeket másra osztott volna, akkor elfogadta a javaslatát. Olyankor sem kívánt egyszemélyben dönteni, amikor például valamelyik vezető művész betegsége miatt gyors műsorváltoztatásra volt szükség. Szigligetinek például a következőket írta 1847. december 6-án: „Nem lehetne-e holnap a' Báró és bankárt adni, hogy komolyat adhassunk? [...] Hajlandóbb volnék a' Korona és vérpádot elővenni, vagy ha ezt nem, az Egyenlőséget, leginkább pedig, ha lehetséges volna, a' Képmutatót. Válaszszanak Önök ezek közül...”

Színpadról nézve a Nemzeti – Rohn Alajos litográfiája 1846-ból

A NEMZETI ELSŐ IGAZGATÓJA

Bajza Józsefnek színházvezetői gyakorlata nem volt, de a liberális reformellenzék tagjaként a kultúrnemzeti törekvések egyik bástyájának tekintette a Nemzeti Színházat, amelynek első igazgatója lett. Sokféle teendője miatt a teátrum rabszolgájának, „slávjának” érezte magát. Megalkotta a működés mintaadó szabályzatát, művészi arculatot adott az ország elsőszámú színházának. Nyolc hónap adatott meg az alapok lerakására, amikor is – elsősorban az „operaháború” miatt – lemondott. Bajza első igazgatói periódusáról cikk a Nemzeti Magazin 2023/2024-es évad 5. számában jelent meg, és online is olvasható.

Bajza József szobra a Nemzeti Színházban | fotó: Eöri Szabó Zsolt

FORRADALMI MŰSORREND

Az 1848. március 15-i forradalom és az azt követő történelmi események a Nemzeti Színház számára is rendkívüli helyzetet eredményeztek. A forradalom napján Bajzának kellett döntenie arról, hogy (az intézmény történetében először) a műsort kívülről jövő kérésre, a körülmények hatására megváltoztatják-e. A *Bánk bán* műsorra tűzésének ötlete valószínűleg a forradalmi események szervezőitől, irányítóitól, a Pilvaxba járó fiatal értelmiségi, író, újságíró, művész társaságtól eredt. Ők váltak szét délben, az egyik csoport, valószínűsíthetően Petőfi Sándorral együtt, a szerkesztőségeket járta végig, hogy a cenzúra megszüntéről hírt adjanak, a másik pedig a Nemzeti Színház aligazgatójához, Bajza Józsefhez ment.

Azt ugyan nem tudjuk, hogy Bajza hogyan és mikor adta tudtára a prózai tagozat színészeinek, hogy az előzetesen kijelölt Frédéric Soulié-darab helyett Katona József *Bánk bánját* fogják játszani, de azzal a kedvező körülménnyel bizonyára már a darabcsere megígérésekor számolt, hogy négy színész kivételével a *Bánk bán* korábbi előadásaiiban ugyanazok játszottak, mint az aznap estére eredetileg meghirdetett *Két anya gyermekeiben*, illetve némaszereplők, statiszták mindkét előadáshoz kellett. Estére ünnepi külsejű plakát is készült, amely közölte, hogy „a közönség kívánatára” változtatták meg a műsort, és az előadásra „a nézőhely teljes kivilágításával” kerül sor.

Innentől kezdve a Nemzeti Színház a különböző népgyűlések idején, illetve a szabadságharc egy-egy nevezetesebb fordulópontja kapcsán a társadalmi nyilvánosság fórumaként többször politikai szintérré vált. Bajzát április 5-én reggel az egyetemi ifjúság küldöttsége kereste fel, hogy „*ma Hunyadi Lászlót, vagy Benyovszkyt adassam, mint nemzeti operákat, ha pedig valamelyik tag' betegsége miatt ez nem lehetne, akkor valami nemzeti darabot, azon bécsi tanuló ifjúság' tiszteletére, mely tegnap küldöttség gyanánt jelent itt meg a' bécsiek' rokonszenvét nyilvánítani*”. Végül a „nézőhely teljes kivilágításával” egy egyveleg került műsorra: előadták Erkel Ferenc *Hunyadi László* című operájának első felvonását, majd a *Bátori Mária* című operájából a nyitányt, harmadik műsorszámként pedig tánc következett. Negyedik darabként Szigligeti Ede *Csikós* című népszínművének első és második felvonásából adtak elő jeleneteket, majd az est zárásaként a *Hattyúdalt* a *Hunyadi Lászlóból*.

POLITIKAI KONKURENCIA

A polgári forradalom hozta változások a színház életére más hatással is voltak. 1848 áprilisától a színlapokon egyszerűsödött a színészek nevének helyesírása, eltűntek az y-ok a vezetéknevek végéről, például Egressy Gábor, Fánccsy Lajos vagy Szentpétery Zsigmond nevét Egressi, Fáncsi, Szentpéteri alakban írták. A demokratizálási folyamat következményeként Bajza önmagára vonatkozóan a nemeseket megillető „tekintetes” címzés eltörlését indítványozta. Nevét 1848 áprilisáig „tekintetes Bajza József ur, igazgató” formában tüntették fel, április 29-én viszont utasításba adta a színház levelezését vivő titkárnak, hogy „*Szeretném a' színháznál is a' címeket eltörölni, mit azonnal magamon kérek megkezdetni 's magamat hivatalom' nevénel fogva megszólíttatni: »igazgató úr« és hivatalos levelekben stb. eff. így címeztetni: »Bajza József úrnak, a' nemz. szính. igazgatójának«*”.

1848 tavaszától a közönség érdeklődését egyre inkább a politikai események kötötték le, csökkenni kezdett a nézőszám, a színház látogatottsága még alkalmanként, a kiemelt játéknapokon (jutalomjáték, bemutató, vásár, vasárnap) sem tudta elérni az 1847. április 1. és 1848. március 31. közötti évadban többször előforduló 85-88 százalékot. A Bajza vezette igazgatósági testület a helyzeten a műsorszerkezet átalakításával próbált javítani: növelték a szórakoztató darabok számát, illetve olyan klasszikusokat tűztek műsorra, például Molière-től a *Fösvényt* és a *Tartuffé*-öt, Victor Hugótól pedig *A király mulatót*, amelyek az elnyomást tematizálva az esetleges áthallások és képzettársítások révén rokoníthatóvá váltak a forradalom eszméivel.

A LEMONDÁS

Bajza 1848. május 31-ig állt a Nemzeti Színház élén, vagyis valamivel tovább, mint ahogy eredetileg tervezte. Lemondását köz-

vetlenül az motiválta, hogy felkérést kapott a *Kossuth Hirlapja* című politikai napilap szerkesztésére. Helyét a színházigazgatásban járatlan költő, kritikus és esszéista Erdélyi János vette át. Egy évvel később, 1849 májusában Kossuth Lajos hivatalvállalásra szólította fel Bajzát, aki válaszelevele szerint a Nemzeti Múzeum igazgatói vagy a Nemzeti Színház főigazgatói tisztségét szívesen elvállalta volna: „*Úgy vagyok értesülve, hogy a Nemzeti Múzeum hivatala meg fog ürülni [...]. Ha pedig a múzeumi igazgató hivatalát, bármi okból, el nem nyerhetném, akkor Ráday Gedeon gróf helyét kérném a Nemzeti Színháznál, mert Ráday régen beszélgeti, hogy a színház főigazgatóságáról lemond, mit igen jól is tenne, mert e hivatalviselésre ő sem elég türelemmel, sem képzettséggel nem bír.*”

A kinevezés rövid időre lekerült a napirendről, és amikor júniusban újra felkérték a Nemzeti Színház élére, ismételten

csak az aligazgatóságot akarták rábízni. Ezt a megoldást nem fogadta el, harmadszor nem tért vissza ugyanabba a hivatalba. De a felkérés maga jelzi, hogy az akadályokat másodsor is jól vette, aligazgatóként sikeresen irányította egy már professzionálisan működő nagy színház munkáját.

SZALISZNYÓ LILLA
irodalom- és színháztörténész
(Szegedi Tudományegyetem)

| a képek forrása:
Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

Március 15.

A múzeumkerti népgyűlés után követség ment a közeli Nemzeti Színház drámai aligazgatói székében ülő Bajzához műsorváltozást kérve: a *Bánk bánt* adják azon az estén.

A negyedik felvonás végén, a királynégylkosság után a közönség hazafias tüntetésbe kezdett: elénekelték az addigra slágerré vált kórust Erkel *Hunyadi Lászlójából*, hisz a lehullott függöny mögött a nép ítélete szerint a cselszövő halt meg. A Nemzeti Színház teljes személyzete a színpadra vonult, és csatlakoztak a lelkes éneklőkhöz, majd Egressy Gábor elszavalta a nap leghíresebb versét, a *Nemzeti dalt*, és sor került a kórusváltozat megszólaltatására is.

„Ekkor Jókainak az az ötlete támadt, hogy fölszalad a színpadra és onnan szól a néphez – írta meg az eseményt Mikszáth Kálmán a *Jókai Mór és kora* című művében. – Úgy amint volt, rohant fel karbonari köpönyegében s erősen behorpadt cylinder kalapja mellett egy óriási veres tollal, de egyszerre meghökent, a lába legyökerezett. Egy tünemény állt előtte. A forradalmár előtt egy királyné. Gertrudis. A legszebb Gertrudis Magyarországon. Laborfalvi Róza levett a saját kebléről egy nemzeti színű kokárdát és a Jókai szíve fölé tűzte, aztán a szeme közé nézett melán, édesen, rejtelmesen. És Jókai e pillanatban érezte bizsergő ereiben, hogy ez a nézés az ő jutalma a végzettől a mai napért, és hogy ez a jutalom egy egész életre szól.”

Jókai és Laborfalvi az év augusztus 29-én titokban össze is házasodott. Petőfi aznap nem volt ott a színházban, bár nem messze laktak Szendrey Júliával (és Jókai Móriccál). A nagy eseményekkel teli szerdai nap éjszakája otthon érte a költőt (és talán csak véletlen, hogy Petőfi Zoltán születése napja 1848. december 15.).

Jelenet a *Bánk bánt* 1845-ös bemutatójából: Gertrudis szerepében Laborfalvi Róza, Bánk bánt Lendvai Márton. Ebben a szereposztásban volt látható az ünneplők által félbeszakított előadás a Nemzeti Színházban 1848. március 15-én is

A legrégebbi színház

1.

A város szélén van egy régi színház, mondom a diákjaimnak, a régi városnegyed romos épületei közt áll, kopott homlokzatok, megroggyant, régi házak között, egy leégett raktár és egy gyár romjai közt működő lebuj mellett. Ezt a városrészt már régóta le akarják bontani, a metróállomást elárasztotta a víz, a buszok nem járnak, és jobb, ha még nappal sem megy oda az ember, nemhogy éjszaka.

Ez a színház – egy faépület. A padlódeszkák hangosabban nyikorognak, mint ahogy a színészek beszélnek, a zsöllyében nincsenek székek, a közönség áll; nincs benne fűtés és télen hideg van, nyáron pedig fülledt a levegő.

Kik játszanak ebben a színházban, kérdezik a diákok, valami amatőrök?

Nem, mondom, a világ legjobb színészei játszanak ott.

A diákok nevetnek, és nem hisznek nekem.

2.

Este előadás.

Beteg öregembert játszom, elveszik tőlem az otthonomat és a gyerekeim elárulnak. Sírást hallok a nézőtérről. Az előadás a szegénységről és az igazságtalanságról szól, a társadalomról, a rendszerről, a politikáról. És a színházjegy annyiba kerül, mint a minimálbér – egy hónapra. A rendező azt mondja, hogy azért választott engem, mert én is rákos voltam, és „önmagamat játszom”. Ámde valójában csak jól el tudom adni magam. Az előadás már díjat is kapott, a rendező tévésorozatot akar belőle csinálni, van hozzá producer is.

Lemosom a sminket, leveszem a parókámat, leszedem a fehér alapozót, megigazítom a maradék hajamat, aztán elvisznek vacsorázni.

A producer helyet foglalt egy étteremben, az új üzleti negyed egyik tornyában. A város innen, a hatvanadik emeletről – olyan, mint egy világító szőnyeg, néhány sötét folttal. Az egyik, ami olyan, mint egy molyrágta lyuk – a régi városnegyed. A rendező az én „nemzedékemre” iszik, a producer azt ígéri, hogy „régisztárokból” összeállít egy csapatot egy tévésorozathoz, egy „projekthez”, ahogyan ő fogalmaz. Egy „új popu-

laritást” ígér be nekem a tizenhat plusszos közönség körében.

Nem akarom megbántani őket. Próbálok ébren maradni, és úgy teszek, mintha érdekelne a beszélgetés.

3.

És hogy lehet eljutni a régi negyedben lévő színházba, kérdezik a diákok, nem találtunk erről semmilyen információt, se címet, se honlapot, semmit.

Hát, ez egy régi színház, ismétlem, csupán szájhagyomány útján terjed a híre.

És ön honnan szerzett róla tudomást?

A mesterem beszélt róla.

A mestere? De hisz az már olyan rég volt.

És valóban, elég régen.

Eltelt egy egész élet, és én soha nem jártam ott.

4.

Köhögés, álmatlanság, izzadság, rémálom.

A mesteremről álmodom, aki nem volt hajlandó reklámokban szerepelni, viszont állandóan vígjátékokban játszott.

Csinálj, amit akarsz, mondta, csak ne nevezd azt művészetnek.

Shakespeare sikeres volt, vitatkozom vele, Shakespeare ma a Netflixen lenne.

Nos, ha te Shakespeare vagy – akkor ez nem is kérdés, nevet.

Mikor felébredek, megismétlem, hogy Shakespeare most tévésorozatokat írna, és fókuszcsoportokat használna, de nem csaphatom be magam, mert a tévésorozatoktól és a fókuszcsoportoktól egyszerűen hányok.

5.

A próbán elromlik a hangfal: a rendező káromkodik, leveszik rólam a mikroportot, ellenőrzik.

Várákznak. Káromkodnak. Én meg állok a színpadon, jelmezben.

Ülj le, pihenj egy kicsit, kiabál a rendező a nézőtérről.

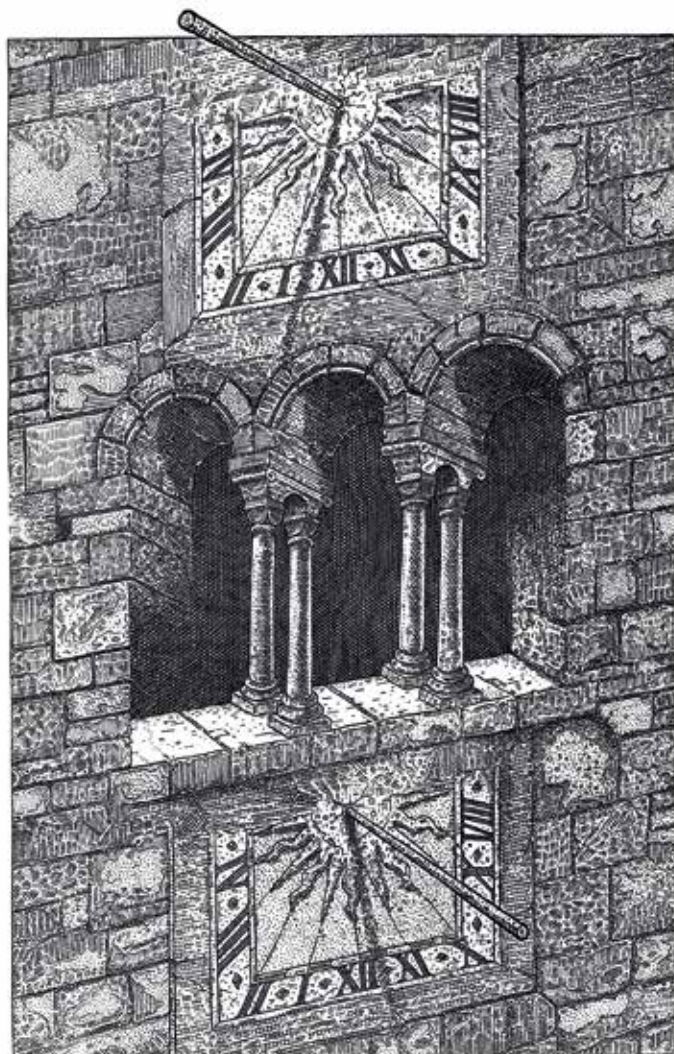
Próbáljuk meg mikroport nélkül, mondom, kicsi a tér, jó az akusztika.

„A mesteremről álmodom, aki nem volt hajlandó reklámokban szerepelni, viszont állandóan vígjátékokban játszott.

Csináld, amit akarsz, mondta, csak ne nevezd azt művészetnek.

Shakespeare sikeres volt, vitatkozom vele, Shakespeare ma a Netflixen lenne.

Nos, ha te Shakespeare vagy – akkor ez nem is kérdés...

Orosz István grafikája

Nem, nem, integet, ez egy színpadi megoldás, hiszen tudod, mikroporttal nehezebb hamisnak lenni, így sokkal őszintébb...

Egy dolog, amit mond, de én mást hallok ki belőle: hiszen megint ordítani fogsz, ezt akarja mondani, ordítani és ripacszkodni fogsz, és nagyon sok lesz.

Én engedelmes színész vagyok. Másképp nem lehetne olyan karriert csinálni, mint az enyém.

Leülök. Amíg a technikusok a hangfállal vacakolnak, a rendező felugrik a színpadra.

Aláírtad már a szerződésedet, kérdezi, mi már kiválasztottuk a stúdiót, jó a producer, és ott olyan technika van, a 3D-s printer két-három óra alatt kinyomtatja a díszletet, a neurális hálózat pedig egy perc alatt képes generálni a hátteret, mindent korrigálni lehet, mindent azonnal látni, minden részletet, lehet mélységet állítani, és a kamera azonnal maszkolni tudja az arcot, és rögtön effektet tesz rá, színezésre, sminkre semmi szükség! Ez maga a paradicsom, nem is forgatási helyszín, el tudod képzelni?

Bár a producer szeretne... idősebb színészeket keresni, híreseket, de olyat, aki formában van, mint te, aligha talál... szerintem fiatalokat hívunk be, és majd digitálisan öregítjük őket...!

Hallgatom, bólogatok, mosolygok.

Hazafelé menet meglátok egy óriásplakátot az arcommal.

6.

A döntés – az nem valamiféle váratlan dolog.

Van úgy, hogy egész életedben efelé haladsz, még ha nem is tudod... amíg el nem hányod magad a színházi vécében, és meg nem látsz egy óriásplakátot a saját arcoddal.

Levelet írok a gyerekeimnek – egyet, ami az összesnek szól.

Levelet írok az unokáimnak – mindegyiknek külön.

A leveleket az íróasztalon hagyom, előveszem a régi bőr akatáskát, letörölgetem, elteszem a borotválkozókészletet, a fogkefét, fogkrémet, törülközőt, két pár fehérneműt, egy sötétkék

Történelmet írunk.

Önnek is.
Ajándékba is.

Kedvezményes előfizetés:
bolt.mult-kor.hu/elofizetes

öltönyt, egy fehér és egy fekete inget, csokornyakkendőt, egy garbót, Lawrence *A bölcsesség hét pillére* című könyvét és egy jegyzetfüzetet, töltőtollat, a feleségem arcképét, tablettákat.

Felöltözöm, lekapcsolom a villanyt, becsapom az ajtót.

7.

Taxival megyek a legközelebbi metróállomásig, lemegyek, egy fiú az automatánál segít jegyet venni, hagyok nála némi aprót, beszállok a félig üres metrókocsiba, és elindulok a külváros felé. Minél közelebb járunk a külvároshoz, annál kevesebb nő van a vagonban, részeg férfiből és szemtelen kamaszból viszont annál több.

A végállomáson leszállok. Körülöttem pusztaság, csak a hangyabolyszerű házak ablakai fénylenek. Összehúrom a kabátomat, és várom az autóbust. A buszban izzadság és gumi-szag, zsúfoltság, a fűtés feltekerve, az utasok azon veszekednek, hogy kinyissák-e az ablakot.

Beérünk az óvárosba.

Vashordókban tüzek égnek, a falakat graffitik borítják, az ablakok betörve, a házak egy része összedőlt, mintha lebombázták volna őket.

Leszállok a buszról, a lábam egy vizelettócsába lép. Mellettem fiatal srácok nevetgélnek és botokkal bökdösnek. Végigmegyek a régi városrészen, eljutok a kiegészített raktárépülethez és a gyár romjai közt működő lebuhoz. A lábam alatt fecskendők és törött üvegek ropognak. A hátsó sikátorban verekedés zajlik, valaki hátulról ordibál. Egy koszlott kutya fut át az úton, patkánnyal vagy valami ilyesmivel a szájában.

A gyár a folyó mellett áll. A folyó sekély, az agyagos partból szennyvízcsövek csonkjai állnak ki. Az üzletnegyed tornyai a távolban ragyognak, visszatükröződnek a folyóból megmaradt patakban.

Merre tovább? Nem tudom.

Lassan, mint a pókok, mint a hernyók, mindenféle nyílásokból drogosok másznak elő, kar nélküliek, láb nélküliek, hajléktalanok, betegek, leprások, mezítlábasok, szem nélküliek, köhögnek, füttyülnek, köpködnek, bőfögnak, tüszögnek, reszketnek, fújtatnak, dohányoznak, üvegeket kocogtatnak, koldusszegények, csuklyát, orvosi maszkot viselnek, szakadt kabátot, lyukas pulóvert, kötött sapkát, felemás cipőt hordanak cipőfűző nélkül, fogatlanok, pattanásosak, bőrükön zúzódások, fekélyek, sebek. Körülvesznek, de felismernek engem.

A mesterem azt mondta: gyere, amikor csak akarsz.

A mesterem azt mondta: gyere, amikor felismernek.

A mesterem azt mondta: találkozzunk a legrégebbi színházban. Ezt mondta, mielőtt elment.

8.

Félreállnak, és behívnak.

Bemászok a nyíláson, végigmegyek a szűk folyosókon, a gyár katakombáin.

A cipóm tocsog a padlón.

Az alagút végén sűrű fényt látok. Remeg, mintha sok gyertyától eredne, és a folyosó falain hosszú árnyékok táncolnak.

A hangok egyre hangosabbak, egyre közelebről hallani őket.

Kiáltások, mély hangok, cipősarkak kopogása.

Az árnyak kardokkal harcolnak, lovakat nyergelnek, hullanak a halottak, az élők felkelnek. Oda akarok menni hozzájuk, ezekhez az alakokhoz és ezekhez a nézőkhöz, hallani akarom a sóhajukat, a tapsukat. Azt akarom, hogy engem nézzenek.

Hirtelen a mesterem elállja az utat.

Mester, én azt hittem, hogy már rég meghalt.

Szerettem volna, de minden este előadásom van.

Bemehetek?

Előbb fordulj meg.

Megfordulok.

Most látom, hogy követnek.

Az a rámenős producer, ezüstös öltönyben, velúr cipőben, vaxolt hajjal, szoláriumbarna bőrrrel – rám mosolyog mind a harminckét fogával, megszorítja a kezemet, visong az örömtől.

A tömeg éljenez, amíg felénk tart.

Mester, bocsásson meg.

Késő.

Elviszem innen.

Nem, úgyis visszajön.

Beleegyezik, hogy hallgatni fog.

Az ilyenek soha nem hallgatnak.

Én hallgatok.

A mester megfogja a fegyvert, és a kezembe adja.

Ez kellék?

Persze.

Kinyitom a csövet, látom, hogy a csőben töltény van.

A Mester elfordul, és elindul a fény irányába, a színpad felé, a nézők pedig követik.

Most rajtam a sor.

fordította: Kozma András

*Kirill Fokin (1995) orosz író, drámaíró.
A Nemzeti Színházban korábban bemutatott Rex,
illetve a jelenleg is látható King Lear Show írója.*

MINDEN, AMI SZÍNHÁZ, MINDEN, AMI NEMZETI SZÍNHÁZ...

- * SZÍNÉSINTERJÚK * KULISSZATITKOK * PREMIERAJÁNLÓK
- * ELŐADÁS-AJÁNLÓK * SZÍNHÁZTÖRTÉNET * VILÁGSZÍNHÁZ
- * SZÍNHÁZI NOVELLÁK * GASZTROSZÍNHÁZ * KÜLÖNLEGES PROGRAMOK * SZÍNHÁZI FOTÓK * KRITIKUS NÉZŐPONTOK

A NEMZETI MAGAZIN
MINDEN KORÁBBI SZÁMA
ÉS AZ AKTUÁLIS KIADÁS
IS OLVASHATÓ A NETEN.

KITÜNTETÉSEK

Magyarország Kiváló Művésze díjat kapott **SCHNELL ÁDÁM** (balra) Jászai Mari-díjas és érdemes művész. Az elismeréssel a kiemelkedő szerepek sorát és a szinkronszínészi munkásságát ismerték el.

Jászai Mari-díjat vehetett át **BERETTYÁN SÁNDOR** (jobbra). Az indoklás szerint pályája kezdetétől tehetségével és alázatával szolgálja a színházművészet ügyét.

Az elismeréseket Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter Varga-Bajusz Veronika és Závogyán Magdolna államtitkárral adta át március 15. alkalmából a Pesti Vigadóban.

A NEMZETI SZÍNHÁZ FELROBBANTÁSA

Végjáték a Nemzetiben címmel készített dokumentumfilmet a Nemzeti Filmintézet a gyűjteményéből előkerült, eddig még látott mozgóképfelvételek felhasználásával. A húszperces film végigkíséri a mai Blaha Lujza téren 1870-ben megnyitott színházépület történetét a Nemzeti Színház 1908-as beköltözésétől az 1965-ös bontásig.

A QR-kód beolvasásával a film megtekinthető a Youtube-on.

A BÁNK BÁN BUKARESTBEN

A Bukaresti Nemzeti Színházban április 9-én látható a Nemzeti Színház Bánk bán című előadása. Katona József drámája az idei évadban vendégszerepelt már a bulgáriai Plovdivban, Aradon és Isztambulban is.

ELHUNYT MÉCS KÁROLY

Mécs Károly Kossuth-nagydíjas, a Nemzet Művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja február 26-án, életének 90. évében elhunyt. A színművész Budapesten született 1936-ban. Rózsahegy Kálmán színiiskolájában tanult, majd a Színház- és Filmművészeti Főiskolán végzett 1961-ben. Tagja volt a Nemzeti Színháznak, a Petőfi Színháznak, a Szegedi Nemzeti Színháznak, a Thália Színháznak és a Művész Színháznak is. Olyan filmekben nyújtott emlékeztető alakítást, mint A kőszívű ember fiai, A Noszty fiú esete Tóth Marival, a Két emelet boldogság vagy a 141 perc a befejezetlen mondatból. 2014 óta vendégként játszott a Nemzeti Színházban, láthattuk játékát a Vitéz lélek, a Fekete ég – A fehér felhő és a Tóth Ilonka előadásokban.

Mécs Károlyt a Farkasréti temetőben helyezték végső nyugalomra, a Magyar Művészeti Akadémia, a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Nemzeti Színház és Budapest Főváros Önkormányzata saját halottjaként tiszteli.

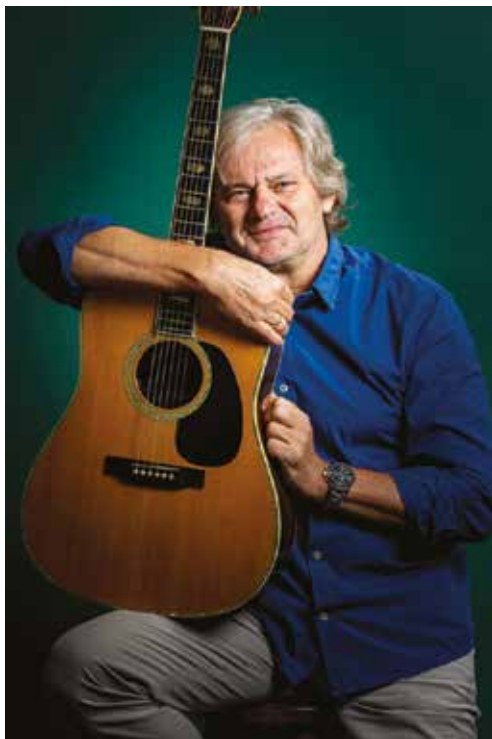
ÁPR. 5. | SZFE-ELŐADÁS

REPÜLNI HÍV A MAGAS ÉG

Stílus- és helyzetgyakorlatok, paródiák – a másodévesek előadása a Deszka fesztiváltól Görgényüvegcsúrig sokféle látható volt már.

mikor? hol?

április 5. – 15 és 19 óra • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 19. | RZ64

RÁTÓTI ZOLTÁN-SZÓLÓKONCERT » Sülyi Péter és Müller Péter Sziámi dalszövegei Rátóti Zoltán zenéjével és előadásában. Egy nem kerek születésnap koncert.

mikor? hol?

április 19. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 6., 12. | HOBO

AZ UTCAZENÉSZ » Hobo szórakoztató láttelepe: jelennek a magyar könnyűzene történetéből Kiss Zoltán közreműködésével.

mikor? hol?

április 6. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT » „József Attila verseit úgy olvasom, mint a szent könyveket és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

mikor? hol?

április 12. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

ÁPR. 12. | BEREZCZ ANDRÁS ESTJE

TEREMTÉS » Sok mese keresi a titokzatos világunkban rejtőzködő, olykor fölsejlő kezdetet. Egyik-másik mintha letűnt világnézet, vallás, hiedelem töredéke volna, de kerül bőven olyan is, melyik tréfát csinál a teremtésből...

mikor? hol?

április 12. – 15 óra • Gobbi Hilda Színpad

ÁPR. 16. ÉS 17. | DRAMATIZÁLT BIBLIA

„HANGZÓ” EVANGÉLIUMOK » A KultúrApostol Csoport irányításával a Dramatizált Biblia Társulatának előadásában hangzik el a négy evangélium teljes terjedelmében, zenei kísérettel – felnőtteknek és 10 éves kortól gyerekeknek.

mikor? hol?

április 16.

15 óra – Máté evangéliuma

19 óra – Márk evangéliuma

április 17.

15 óra – Lukács evangéliuma

19 óra – János evangéliuma

Kaszás Attila Terem

ÁPR. 27. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák Sári volt „A” primadonna. Sztár Pest-től New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

április 27. – 15 óra • Bajor Gizi Szalon

RÁHANGOLÓ

dramaturgjaink várják az érdeklődőket

Ázott hajában hét halott bogár ragyog

április 1. – ráhangoló – 18 óra 15

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal

Ázott hajában hét halott bogár ragyog

április 1. – az előadás után

Olasz szalmakalap

április 13. – az előadás után

Liliom

április 24. – az előadás után

Helyszín: a Nemzeti Színház első emeleti előcsarnoka

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

KIÁLLÍTÁSOK

a kiállítások szerdától vasárnapig 10–18 óra között látogathatók | BGM

TOMPOS KÁTYA (1983–2024)

EMLÉKKIÁLLÍTÁS TOMPOS KÁTYA tragikusan rövidre szabott színházi pályafutását idézik fotók. Művészi sokszínűségének, jellemábrázoló tehetségének, természetes játékának köszönhetően sokféle jellemet alakított 2003 és 2021 között.

PETŐFI, SZÍNHÁZ

A VÁNDORSZÍNÉSZETTŐL A KŐSZÍNHÁZAKIG
Magyar nyelvű színjátszás Petőfi korában, 1823–1849.

KULISSZÁK KÖZÖTT

AZ ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS a próbáktól a premierig a színházi alkotófolyamatot bemutatva vezet végig a látogatót a magyar színháztörténet kiemelkedő pillanatain.

„SZÉP HÁZ NAGY PARK KÖZEPÉN...”

BEPILLANTÁS BAJOR GIZI OTTHONÁBA

A művésztszadalom találkozóhelye, a bizarr gyilkosság/öngyilkosság helyszíne múzeum és kultikus zarándokhely.

PROGRAMOK

„PINCÉTŐL A PADLÁSIG”

VILLASÉTA BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN
április 11. – 19 óra | Belépő: 3000 Ft | BGM

Regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszmi.hu

VÁRDAFESZT

PROGRAMBEHARANGOZÓ: Magyar Színházak 37. Kisvárdai Fesztiválja. Közreműködik a Magyararkanizsai Udvari Kamaraszínház társulata.

április 15. – 15 óra | A belépés ingyenes | BGM

Regisztráció szükséges: cseko.valeria@oszmi.hu

VILLAKONCERT

FARKAS BOGLÁRKA FISCHER ANNIE-ÖSZTÖNDÍ-JAS hegedűművész és Souhei Yamagani zongoraművész koncertje.

április 16. – 15 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

„AZ ÖRÖK CYRANO”

A 110 ÉVE SZÜLETETT SZABÓ SÁNDOR színművészre emlékezik Gajdó Tamás színháztörténész és Hegedűs D. Géza színművész.

április 25. – 15 óra | A belépés ingyenes | BGM

Regisztráció: szebenyi.agnes@oszmi.hu

FÉNYBŐL SZÓTT MESÉK

ÓVODÁSKORÚ GYEREKEK ÉS SZÜLEIK számára kínál kellemes perceket Kecskés Karina színművész, drámapedagógus és Fehérvári Lilla előadóművész.

április 26. – 10 óra | Belépő: 1500 Ft (3 év alatt ingyenes) | BGM

Regisztráció szükséges: gidro.katalin@oszmi.hu

BÁTYÁM, TAHI TÓTH LÁSZLÓ

TAHI-TÓTH GÁBOR VETÍTÉSES ELŐADÁSA.

április 30. – 17 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

Regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszmi.hu

A múzeumi belépővel a Bajor Gizi Színészmúzeum állandó és időszaki tárlatai egyaránt megtekinthetők.

További információk és részletes program: www.oszmi.hu | facebook.com/oszmiibp

OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57. | BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.

KÉPMÁS

MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

OLVASNIVALÓ EGY ÉVRE,
ÉRTÉKEK EGY ÉLETRE

INSPIRÁLÓ
INTERJÚK ÉS
TÖRTÉNETEK

LÉLEKTAN
A HÉTKÖZ-
NAPOKBAN

SZAKÉRTŐI
TANÁCSOK

HITELES
ÍRÁSOK
AZ ÉLETRŐL

KULTURÁLIS
TARTALMAK

Éves előfizetés -
10 lapszám: 12 480 Ft

Előfizetéssel 15%-al kedvezőbb áron
jut hozzá az egyes lapszámokhoz:
egy lapszám átlagára így
1 480 Ft helyett 1 248 Ft.

ELŐFIZETÉS ITT:

kepmas.hu/elofizetes • elofizetes@kepmas.hu • 06-1 365-1414

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	1 K	19:00	Ázott hajában hét halott bogár ragyog Vecsei H. Miklós és a QJÚB I ráhangoló, közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	1 K	15:00	Leánder és Lenszirom Szilágyi Andor
Nagyszínpad	2 Sze	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Kaszás Attila Terem	2 Sze	11:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	2 Sze	15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Nagyszínpad	3 Cs	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Gobbi Hilda Színpad	3 Cs	11:00	Leánder és Lenszirom Szilágyi Andor
Kaszás Attila Terem	3 Cs	15:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor
Nagyszínpad	4 P	18:00	Egri csillagok Gárdonyi Géza
Gobbi Hilda Színpad	4 P	11:00	Leánder és Lenszirom Szilágyi Andor
Gobbi Hilda Színpad	5 Szo	11:00	Leánder és Lenszirom Szilágyi Andor
Kaszás Attila Terem	5 Szo	15:00	Repülni hív a magas ég SZFE vizsgaelőadás
Kaszás Attila Terem	5 Szo	19:00	Repülni hív a magas ég SZFE vizsgaelőadás
Nagyszínpad	6 V	15:00	Esthajnal Szarka Tamás
Kaszás Attila Terem	6 V	19:00	Hobo: Az utcazenész Földes László Hobo
Gobbi Hilda Színpad	7 H	19:00	Macs kajáték Örkény István
Kaszás Attila Terem	7 H	19:30	Az öngyilkos Nyikolaj Erdman
Kaszás Attila Terem	8 K	19:00	Karády zárkája Darvasi László I a Gyulai várszínház vendéglőadása
Kaszás Attila Terem	9 Sze	19:00	Medvevára Dramatizált Biblia Társulat
Kaszás Attila Terem	10 Cs	15:00	Toldi Arany János I a Forte Társulat vendégjátéka
Bajor Gizi Szalon	10 Cs	19:00	RZ-64 Rátóti Zoltán szólókoncertje az elmúlt tizenöt év dalaiból
Nagyszínpad	11 P	14:30	Esthajnal Szarka Tamás
Kaszás Attila Terem	11 P	11:00	Toldi Arany János I a Forte Társulat vendégjátéka
Nagyszínpad	12 Szo	19:00	Salome Oscar Wilde
Gobbi Hilda Színpad	12 Szo	15:00	Teremtés Berecz András önálló estje
Kaszás Attila Terem	12 Szo	18:00	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	13 V	15:00	Olasz szalmakalap Eugène Labiche – Mark Michel közönségtalálkozó
Gobbi Hilda Színpad	13 V	19:00	István király Sík Sándor
Kaszás Attila Terem	13 V	16:00	Medvevára Földes László Hobo
Gobbi Hilda Színpad	14 H	19:00	Egy, kettő, három – Az ibolya Molnár Ferenc

Az Egri csillagok, a Tudod, hogy nincs bocsánat, az Ének észak gyermekeihez, a Sidy Thal, Az ördögi átváltozás 12, az Ég fia 14, A vakok 16 éven felülieknek ajánlott!

A ráhangolóra az előadások kezdete előtt 45 perccel, a közönségtalálkozóra az előadások után várjuk az érdeklődőket

2025. ÁPRILIS

Nagyszínpad	16 Sze 19:00	Csiksomlyói passió 18. századi iskoladramák és Szőcs Géza Passiója alapján
Gobbi Hilda Színpad	16 Sze 15:00	Mennyei szép rózsza... Fabók Mancsi Bábszínháza előadása
Gobbi Hilda Színpad	16 Sze 18:00	Mennyei szép rózsza... Fabók Mancsi Bábszínháza előadása
Kaszás Attila Terem	16 Sze 15:00	Dramatizált Biblia: Máté evangéliuma Dramatizált Biblia Társulat
Kaszás Attila Terem	16 Sze 19:00	Dramatizált Biblia: Márk evangéliuma Dramatizált Biblia Társulat
Nagyszínpad	17 Cs 15:00	Csiksomlyói passió 18. századi iskoladramák és Szőcs Géza Passiója alapján
Nagyszínpad	17 Cs 19:00	Csiksomlyói passió 18. századi iskoladramák és Szőcs Géza Passiója alapján
Gobbi Hilda Színpad	17 Cs 18:00	Mennyei szép rózsza... Fabók Mancsi Bábszínháza előadása
Kaszás Attila Terem	17 Cs 15:00	Dramatizált Biblia: Lukács evangéliuma Dramatizált Biblia Társulat
Kaszás Attila Terem	17 Cs 19:00	Dramatizált Biblia: János evangéliuma Dramatizált Biblia Társulat
Kaszás Attila Terem	22 K 19:00	Egyfelvonásos komédiák Anton Csehov
Gobbi Hilda Színpad	23 Sze 19:00	Liliom Molnár Ferenc
Kaszás Attila Terem	23 Sze 19:00	Bohóc kerestetik Matei Vişniec I a Gyulai várszínház vendégelőadása
Gobbi Hilda Színpad	24 Cs 19:00	Liliom közönségtalálkozó
Nagyszínpad	25 P 19:00	Az Ég fia – MITEM Cognemeh Bitogtohiin Mongol Nemzeti Dráma Színház
Nagyszínpad	26 Szo 19:00	Az Ég fia – MITEM Cognemeh Bitogtohiin Mongol Nemzeti Dráma Színház
Gobbi Hilda Színpad	26 Szo 16:00	Ének észak gyermekeihez – MITEM Viktor Jevdokimov – Vera Kondratyeva Solnce Obi-Ugor Népek Színháza
Kaszás Attila Terem	26 Szo 15:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Gobbi Hilda Színpad	27 V 19:00	Sidy Thal – MITEM Thomas Perle - Clemens Bechtel Temesvári Állami Német Színház, bukaresti Állami Zsidó Színház
Bajor Gizi Szalon	27 V 15:00	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje
Gobbi Hilda Színpad	28 H 19:00	A szerelem sétányai – MITEM Ivan Bunyin elbeszélései alapján Gribojedov Állami Orosz Dráma Színház, Tbiliszi
Kaszás Attila Terem	28 H 15:00	Ők tudják, mi a szerelem Hubay Miklós
Nagyszínpad	29 K 19:00	Az ördögi átváltozás – MITEM Carlos Pascual Mexikói Nemzeti Színház Társulata
Nagyszínpad	30 Sze 19:00	Az ördögi átváltozás – MITEM Carlos Pascual Mexikói Nemzeti Színház Társulata
Gobbi Hilda Színpad	30 Sze 19:00	A vakok – MITEM Maurice Maeterlinck Macedonai Török Nemzeti Színház

Kísérőrendezvényeinkről a 56–57. oldalon tájékozódhatnak. |

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

NISSAN

FŐSZEREPBEN A FELTÖLTŐDÉS.

Nissan **ARIYA** - 100% elektromos

nissan.hu

SLAVA'S SNOWSHOW +8

Szlava POLUNYIN cirkusz előadása a **Nemzeti Színház Nagyszínpadán**

Rendező: **Szlava Polunyin** | **G.A.A.P. Ltd.** szervezésében • London, Egyesült Királyság

ELŐADÁSOK • 2025

május 30., 31 • 15 óra és 19 óra | június 1. • 15 óra | június 5. • 19 óra
június 6., 7. • 15 óra és 19 óra | június 8. • 15 óra

JEGYÁRAK: 4 900 Ft • 8 900 Ft • 10 900 Ft • 14 900 Ft • 18 900 Ft

Információk és jegyvásárlás: www.nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Jelenet a Tbiliszi Gribojedov Állami Orosz Dráma Színház MITEM-en látható, A szerelem sétányai című előadásából

ÁPRILISI ELŐADÁSOK | Vecsei H. Miklós és a QJÚB: **ÁZOTT HAJÁBAN HÉT HALOTT BOGÁR RAGYOG** | Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** | Gárdonyi: **EGRI CSILLAGOK** | Petőfi: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** | REPÜLNI HÍV A MAGAS ÉG | Szarka Tamás: **ESTHAJNAL** | Örkény: **MACSKAJÁTÉK** | Erdman: **AZ ÖNGYILKOS** | Földes László Hobo: **MEDVEVÁRA** | Rátóti Zoltán szólókoncertje: **RZ-64** | Wilde: **SALOME** | Berecz András önálló estje: **TEREMTÉS** | Labiche: **OLASZ SZALMAKALAP** | Sík Sándor: **ISTVÁN KIRÁLY** | Molnár: **EGY, KETTŐ, HÁROM – AZ IBOLYA** | CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ | Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** | Molnár: **LILIAM** | Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** | Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** |

MITEM | Mongol Nemzeti Dráma Színház: **AZ ÉG FIA** | Solnce Obi-Ugor Népek Színháza: **ÉNEK ÉSZAK GYERMEKEIHEZ** | Temesvári Állami Német Színház, bukaresti Állami Zsidó Színház: **SIDY THAL** | Tbiliszi Gribojedov Állami Orosz Dráma Színház: **A SZERELEM SÉTÁNYAI** | Mexikói Nemzeti Színház Társulata: **AZ ÖRDÖGI ÁTVÁLTOZÁS** | Szkopjei Török Nemzeti Színház: **A VAKOK**